

Universiteit Twente
de ondernemende universiteit

Investigate, create, communicate...

Waarden

Een onderzoek naar de waarden van de TCW-student

Eloïne Kindt-Prins
Augustus 2007

Universiteit Twente
Faculteit Gedragwetenschappen
Opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap
Enschede

G.E.M. Kindt-Prins

Investigate, create, communicate...

Waarden

Een onderzoek naar de waarden van de TCW-student

Afstudeerverslag ter afronding van de studie Toegepaste Communicatiewetenschap aan de
Universiteit Twente te Enschede

Afstudeercommissie:
Dr. J.M. Gutteling
Drs. E.T. Woudstra

Almere, augustus 2007

Voorwoord

Na 10 jaar, en nu ga ik huilen, is het eindelijk zo ver. Het is af. Als geen ander heb ik ervaren hoe erg je waardenprioriteiten kunnen veranderen. Van een ambitieuze wedstrijdroeierende, ex-voorzitter van de roeivereniging, een bijna-volwassen- meid, in een klap naar een burgerlijke, gezinslievende 'mama' met als doel je kindjes gelukkig maken. Nooit geweten dat het krijgen van kinderen zo'n invloed kan hebben op je leven, je perspectief, je ambities, je kijk op de wereld. Afstuderen lijkt ineens niet belangrijk meer, maar is een hobbel die je nog moet nemen. En nu, eindelijk, is de hobbel genomen en achter me. En voila, een vleugje ambitie kwam me tegemoet toen ik de krant las en voorbij de vacaturepagina kwam. Wie weet verandert deze afronding ook wel weer iets en is het wederom een nieuw begin.

Over tot het gedeelte waar iedereen altijd naar uitkijkt, het bedanken van bekenden. Allereerst mijn begeleiders Jan Gutteling en Egbert Woudstra, bedankt voor de flexibiliteit, het vertrouwen en vooral, het geduld. Deze afronding heeft nogal op zich laten wachten en ik waardeer het immens dat jullie beiden zoveel geduld hebben gehad. Jan bedankt voor de steun, je tijd, begrip en je statistische uitleg, Egbert, bedankt voor je bemoedigende woorden, informatie en natuurlijk de flexibele opdracht. Ik heb geluk gehad met zulke begeleiders.

Verder wil ik graag wat mensen noemen die me de afgelopen jaren door dik en dun gesteund hebben, natuurlijk mijn ouders, die altijd achter me hebben gestaan; mijn moeder die keer op keer vanuit Wildervank naar Enschede reed om op de kindjes te passen zodat ik weer even wat kon doen, mijn vader die dan af en toe ook mee moest :). Het gevoel dat ze er altijd voor je zijn, en je steunen waar maar kan, dat is het beste gevoel wat een dochter maar kan wensen. Natuurlijk Cristel, Merijn en kleine Tomas, Cristel voor de gezellige telefoongesprekken, de rommelmarktbezoekjes en de bemoedigende woorden en onze bijna dagelijkse chat, Erjen (jaja, de vraag wanneer ik nu eindelijk ga afstuderen hoef je nooit meer te stellen ;)) en Tijmen, (yo bro, bedankt voor o.a. het taartenbakken, voetballen en stoeien met de kids) en natuurlijk mijn jongste zusje Linde (keep on dancing darlin'). Bedankt allemaal voor de gezelligheid, hopelijk doen we nog veel dingen samen met de familie!

Opa en oma Prins, oma Mag, bedankt voor de leuke, liefdevolle kaartjes, de gezelligheid en steun.

Jozef, bedankt voor de (ook financiële) steun de afgelopen jaren, Wouter, Tineke en Eveline, altijd fijn om een ongedwongen en goede relatie te hebben met je schoonfamilie.

Anneke, nog altijd in ons hart.

Natuurlijk iedereen die ook oprecht geïnteresseerd was en waar ik mijn verhaal kwijt kon, zoals Dorien, Martijn en Suzanne, Albert en Esther, Teun, Anke, Jelmer (bedankt voor de laatste loodjes oppepper), Lianne en Erik, Gonda, mijn msn-vriendinnetjes Lot en Annick en een eervolle vermelding voor John, Rianne en kids voor de ontelbare kopjes koffie, frietjes met frikandellen, gezelligheid en de dagelijkse (of uurlijkse) uitlaatklep.

Save the best for last zeggen ze, en dat is wat ik ga doen. Peter, bedankt voor je altijd aanwezige steun, je geloof in mij en je liefde. Door jou weet ik dat ik het kan. Bedankt! En dat we nog maar heel lang heel gelukkig mogen zijn :)

Lennart, Lorien en Karlijn, jullie zijn het beste wat me ooit is overkomen. Bedankt voor de onvoorwaardelijke liefde, jullie zijn mijn alles, jullie maken mijn dag goed en mijn leven gelukkig. Peter, Lennart, Lorien en Karlijn, niets in de wereld is me meer waard!

Eloïne Kindt-Prins

Almere, augustus 2007

Samenvatting

Deze afstudeerscriptie omvat een waardenonderzoek onder studenten van de faculteit Gedragswetenschappen aan de Universiteit Twente. Het onderzoek is uitgevoerd bij de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap. Deze studie heeft een Missie: **'Investigate, create, communicate'** waarin gesteld wordt dat studenten een aantal waarden hebben of verwerven tijdens hun studie. De vraag vanuit de opleiding was of studenten ook daadwerkelijk deze waarden bezitten en welke de voorspellers zijn van deze waarden. Het doel van het onderzoek, het in kaart brengen van de waarden van studenten Toegepaste Communicatiewetenschap en het belang dat verschillende groepen studenten hechten aan de waarden zoals beschreven in het Mission Statement, bestuderen. Dit is onderzocht door middel van een literatuurstudie, gevolgd door het afnemen van een vragenlijst onder eerstejaars- en Master-studenten van de studie Toegepaste Communicatiewetenschap en als controlegroep onder studenten van de studie Psychologie. Voor de vragenlijst is voor het waardengedeelte gebruik gemaakt van de WaardenMonitor van Oppenhuisen (2000) met als doel de groepen in dimensies van Oppenhuisen in te delen. Om de relaties en activiteiten binnen de TCW-cultuur van studenten in kaart te brengen en te kijken in hoeverre studenten zichzelf identificeren met de TCW-cultuur, is een participatie- en identificatie-onderdeel toegevoegd aan de vragenlijst.

De resultaten van de betrouwbaarheids- en factoranalyses geven aan dat de dimensies van Oppenhuisen door inconsistentie niet gebruikt kunnen worden in dit onderzoek. Er is daarom geen indeling van studenten in dimensies gedaan. Er is duidelijk gemaakt welke waarden belangrijk zijn voor TCW-studenten in het algemeen en welke minder belangrijk zijn. Belangrijke waarden zijn o.a. 'gezond zijn', 'genieten', 'hechte vriendschap', 'gezelligheid', 'vrijheid', 'communiceren' en 'leuke dingen doen'.

Uit de resultaten blijkt dat er daadwerkelijk een verschil is tussen Masterstudenten en eerstejaarsstudenten wat betreft de TCW-waarden. En al toonde regressieanalyse aan dat de voorspellers TCW-jaren, identificatiescore en participatiescore een derde van de TCW-waarden voorspelt, wat voornamelijk komt door de TCW-jaren. De resultaten van het onderzoek toonden aan dat er geen significant verschil is tussen eerstejaarsstudenten en masterstudenten met TCW-bachelor en hoge identificatie- en participatiescore. Tijdens het onderzoek is gebleken dat enkele afzonderlijke waarden wel significant verschillen, waardoor het aanbeveling verdient om nader onderzoek te doen naar de echte waardenvoorspellers van de TCW-waarden of het onderzoek uit te voeren met meer respondenten in de groep hoge participatiescore en hoge identificatiescore omdat de onderzochte groep in dit onderzoek vrij klein was. Een tweede aanbeveling is om dit onderzoek over een paar jaar nogmaals uit te voeren, als de eerstejaars van nu ouderejaars zijn, waardoor misschien een beter beeld verkregen kan worden van de daadwerkelijke verandering van dezelfde respondenten na jaren TCW-blootstelling.

Summary

This master thesis contains a research on values among students of the faculty Behavioral Sciences of the University of Twente. The research has focussed on the study Communication Studies. This study has a Mission statement with the title: **'Investigate, create and communicate'** in which it is stated that students have or acquire during their studies certain values. The question raised by the educational institute director is whether students indeed have these values and which are the predictors of these values. The aim of this research is to reveal the values of Communication Studies students and to study the priority giving to the values indicated in the mission statement by several groups of students. This has been achieved by performing a literature study, followed up by a field study with questionnaires among first year and Master-students in Communication Studies and for benchmarking, students in Psychology.

The basis of the questionnaire is derived from the "Waardenmonitor" by Oppenhuisen (2000) with the intention to label the groups into the dimensions that Oppenhuisen created.

To investigate the relations and activities within the Communication Studies culture that students have and to become aware of the amount of self identification of the student with this culture, a participation and identification part is added to the questionnaire.

The results of liability and factor analysis show that the Oppenhuisen's dimensions cannot be used in this research due to inconsistency. Therefore, the students are not separated into different dimensions. The values that are generally important to Communication Studies students and those which are not are presented. Among the important values are "good health", "close friendships", "freedom", "communicate" and "enjoying free time". The results show that indeed differences exists between first year and Master-students regarding Communication Studies values. Even though the regression analysis showed that the predictors study length, identification score and participation score predict one third of the Communication Studies values, the results of this research show that there is no significant difference among first year and Master students with a bachelor and a high score on identification and participation.

During the research it turned out that certain specific values did vary significantly, thereby raising the recommendation to study real value predictors of Communication Studies or to extend this study to more respondents in the group with a high participation and identification score, since this group was small in this research.

A second recommendation is to redo this research in a couple of years time, when the current first year students are Master-students, to get a better view on the real change of values among the same students after exposure to the study.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	1
1.1. Mission Statement Toegepaste Communicatiewetenschap.....	1
1.2. Organisatie.....	3
1.3. Waardenuitdragers.....	4
2. Onderzoeksontwerp en theoretisch kader.....	5
2.1. Inleiding waardentheorie.....	5
2.2. Wat zijn waarden.....	5
2.3. Waarden volgens Rokeach.....	6
2.3.1. Rokeach Value Survey.....	6
2.4. Schwartz.....	8
2.4.1. Intercultureel waardenonderzoek van Schwartz.....	9
2.5. Vinson, Scott en Lamont.....	11
2.6. Cultuurafhankelijkheid van waarden.....	12
2.7. Oppenhuisen.....	13
2.7.1. WaardenMonitor.....	13
2.8. Conclusie.....	15
3. Methode.....	16
3.1. Inleiding.....	16
3.2. Respondenten.....	16
3.3. Vragenlijst.....	17
3.3.1. Waardeninventarisatie.....	17
3.3.2. Onderwijsparticipatie.....	17
3.3.3. Interpersoonlijk contact.....	17
3.3.4. Verbondenheid en identificatie met de studie.....	18
3.4. Analyses.....	18
4. Resultaten.....	19
4.1. Inleiding.....	19
4.2. Betrouwbaarheidsanalyses.....	19
4.2.1. Betrouwbaarheidsanalyses waardenlijst.....	19
4.2.2. Betrouwbaarheidsanalyses dimensies van Oppenhuisen.....	20
4.2.3. Betrouwbaarheidsanalyse identificatie met de studie.....	21
4.3. Welke waarden hebben TCW-studenten, of vinden ze belangrijk in hun leven?.....	21
4.3.1. Scores TCW-Masters hoger op de TCW-waarden van het Mission Statement dan eerstejaarsstudenten die nog niet langdurig aan de TCW-cultuur blootgesteld zijn?.....	23
4.3.2. Verschil eerstejaars TCW-studenten met TCW-masters met TCW-bachelor.....	24
4.3.3. Verschil eerstejaars TCW-studenten met TCW-masters met hoge identificatiescore.....	25
4.3.4. Verschil eerstejaars TCW-studenten met TCW-masters met hoge participatiescore.....	26
4.4. Een lineair verband tussen het aantal jaren TCW-blootstelling, de participatie en de identificatiescore?.....	27
4.4.1. Verschil eerstejaars en lage participatie- en identificatiescore TCW-studenten met TCW-masters met hoge participatiescore en hoge identificatiescore.....	27
5. Conclusies.....	28
5.1. Conclusie.....	29
6. Discussie en aanbevelingen.....	30
6.1. Onderzoeksmethode, de juiste methode?.....	30
6.2. De juiste conclusie?.....	31
6.3. Aanbevelingen voor de studie Toegepaste Communicatiewetenschap.....	31
6.4. Voorgestelde benaming factoren.....	32
6.4.1. Voorgestelde Categoriëering.....	32
6.5. Conclusie.....	33
7. Literatuurlijst.....	34
8. Bijlagen.....	36

1. Inleiding

Begrippen als waarden en normen zijn zeer actueel. Als men het tegenwoordig over waarden heeft, denkt men meteen aan Minister President Balkenende met zijn waarden en normenbeleid. 'Waarden zijn pluriform. Zij zijn de bindende factor in een pluriforme samenleving', aldus Balkenende. Van belang zijn kernwaarden als gelijke behandeling, vrijheid van levensovertuiging, vrijheid van meningsuiting, respect voor de persoonlijke levenssfeer en onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Daarnaast vindt het kabinet, dat een aantal andere waarden belangrijk zijn voor de omgang met elkaar, zoals respect, verdraagzaamheid, integriteit en verantwoordelijkheidszin.

Het is niet alleen voor een samenleving belangrijk om waarden op de agenda te zetten. Ook voor organisaties is het belangrijk om te weten wat voor waarden werknemers hebben, of in dit geval, voor een opleiding; wat voor waarden studenten hebben. Zijn de waarden die betrokkenen hebben de 'juiste' voor de organisatie, en zijn deze te vormen?

Deze vragen zijn aanleiding geweest voor dit onderzoek. In opdracht van de opleidingsdirecteur van Toegepaste Communicatiewetenschap (TCW) van de Universiteit Twente is dit onderzoek uitgevoerd. De opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap verwacht dat studenten van deze opleiding een aantal eigenschappen bezitten, zowel bij de instroom als bij de uitstroom. Ze verwacht ook dat leidinggevend, onderwijzend, meewerkende staf en de studievereniging deze eigenschappen bezitten. Deze eigenschappen, ofwel waarden worden gepresenteerd in het Mission Statement van de opleiding:

1.1. Mission Statement Toegepaste Communicatiewetenschap

Het Mission Statement luidt als volgt:

Investigate, create, communicate

We willen studenten werven die tijdens hun opleiding met ons aan de volgende kenmerken willen werken, en die kenmerken ook daarna in hun werk al belangrijke waarden willen uitdragen;

- **nieuwsgierig zijn naar wetenschappelijke kennis, professionele kennis en ervaringen**
- **ambitieuze zijn, tot uiting komend in een doelgerichte manier van werken**
- **verantwoordelijkheid durven nemen voor de keuzes die in een besluitvormingsproces gemaakt kunnen worden**
- **initiatief durven nemen gebaseerd op een goede situatie-analyse**
- **respect tonen voor de opvattingen en gevoelens van andere door open te communiceren en afspraken na te komen.**

Bron: Missie Toegepaste Communicatiewetenschap

De waarden die studenten zouden moeten bezitten volgens het Mission Statement, worden in dit onderzoek de TCW-waarden genoemd en zijn:

Afspraken nakomen	Initiatief nemen
Ambities hebben	Kennis willen vergaren
Besluiten nemen	Nieuwsgierig zijn
Communiceren	Respect tonen
Doelgericht zijn	Verantwoordelijk zijn

Voor de opleiding is het goed om te weten welke waarden TCW-studenten bezitten en of deze overeenkomen met de TCW-waarden, om in de toekomst beter studenten te kunnen werven, of studenten op bepaalde manieren aan te spreken, of om te kijken welke waarden beter uitgedragen zouden kunnen worden. Om uit te zoeken of studenten inderdaad deze waarden bezitten of verkrijgen in de loop der jaren, wordt de volgende vraag gesteld:

Wat zijn de waarden van TCW-studenten en kloppen deze met de waarden die de studenten in het verdere verloop van hun studietijd hebben met de waarden die zij behoren te hebben volgens het Mission Statement van TCW?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zal vastgesteld moeten worden welke waarden TCW-studenten hebben, welke waarden TCW-studenten behoren te hebben en welke aspecten van invloed zijn op de waarden. Daaruit vloeien de volgende onderzoeksvragen:

Welke waarden behoren TCW studenten te hebben volgens de opleiding?

Het antwoord op deze vraag is te vinden in het Mission-Statement. In dit Mission Statement staan de waarden waar de TCW-student idealiter aan zou moeten voldoen. Hieruit zijn de, voor de studie Toegepaste Communicatiewetenschap wenselijke waarden af te leiden. Het is niet alleen belangrijk om te weten wat de wenselijke waarden zijn, maar ook welke waarden de TCW-studenten hebben of belangrijk vinden in hun leven (en dus nastrevenswaardig zijn). Dus een antwoord dient gevonden te worden op de volgende vraag:

Welke waarden hebben TCW-studenten, of vinden ze belangrijk in hun leven?

Om een antwoord te kunnen geven op deze vraag is een inventarisatie van de waarden nodig. Om te kijken welke waarden op welke manier geïnventariseerd kunnen worden is literatuuronderzoek gedaan en naar aanleiding van dit literatuuronderzoek is een vragenlijst opgesteld waarmee de waarden in kaart gebracht kunnen worden. Gekozen is voor de WaardenMonitor van Oppenhuisen, in het literatuurhoofdstuk wordt duidelijk waarom voor deze waardenlijst is gekozen.

Om te kijken of de verwachte waardenvoorspellers ook daadwerkelijk de voorspellers van de TCW-waarden zijn, is de volgende vraag aan de orde:

Welke aspecten zijn van invloed op de (vorming van) waarden van TCW-studenten?

Er zijn een aantal verwachte waardenvoorspellers, bijvoorbeeld de onderwijsparticipatie of dat het interpersoonlijke contact of het identificatiegevoel van de student een rol speelt bij de vorming van de TCW-waarden, of misschien een combinatie van die factoren. Door middel van een vragenlijst om deze activiteiten en relaties in kaart te brengen wordt getracht antwoord te geven op deze vraag.

Omdat in dat geval een verwachting kan zijn dat langduriger blootstelling aan de TCW-cultuur zorgt voor een hogere score op de TCW-waarden, wordt de volgende vraag gesteld:

Scoren ouderejaarsstudenten hoger op de TCW-waarden van het mission statement dan eerstejaarsstudenten, die nog niet langdurig aan de TCW-cultuur blootgesteld zijn?

Om op deze vraag antwoord te vinden worden de data van eerstejaars TCW-studenten vergeleken met ouderejaars TCW-studenten (masters). Door middel van T-toetsen worden verschillende verschilcores berekend, waarna uitspraken gedaan kunnen worden.

Omdat in literatuur naar voren komt dat leidinggevendenden de zogenaamde 'waardenuitdragers' zijn binnen een organisatie, wordt gekeken welke 'waardenuitdragers' er zijn binnen de opleiding TCW. In het Mission Statement staat het volgende:

We proberen de basiswaarden over te brengen door middel van het onderwijs, de omgang met de studenten, en door middel van ondersteuning van de studievereniging Communiqué. We borgen de basiswaarden onder andere met behulp van begeleidingsgesprekken, analyses en tevredenheidsenquêtes.

Scoren ouderejaarsstudenten die actiever zijn binnen de studie en die meer in contact komen met 'waardenuitdragers' hoger op de waarden van het mission statement dan minder actieve studenten en eerstejaarsstudenten?

Om deze vraag te beantwoorden is het nodig om te weten hoe de organisatie er precies uit ziet, wie of wat deze waardenuitdragers binnen de opleiding zijn, en dat interacties, onderwijsparticipatie en identificatie van de studenten in kaart wordt gebracht door middel van een vragenlijst. Met behulp van regressieanalyses en T-toetsen worden correlaties en verschillen berekend, waarna uitspraken kunnen worden gedaan die antwoord geven op deze vragen.

1.2. Organisatie

Het onderzoek wordt uitgevoerd aan de Universiteit Twente, in opdracht van de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap.

De Universiteit Twente, *de ondernemende universiteit*, bestaat sinds 1964 en was van oorsprong een technische universiteit. Momenteel zijn er niet alleen technische, maar ook maatschappijwetenschappelijke studies te volgen aan de Universiteit Twente. De opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap bestaat sinds 1993 als bovenbouwstudie, en sinds 1998 heeft de opleiding een eigen propedeuse. De opleiding is onderdeel van de faculteit Gedragwetenschappen (GW).

De faculteit GW is een van de 5 faculteiten van de Universiteit Twente, en de bijbehorende opleidingen zijn: Psychologie, Educational Design, Management & Media (Toegepaste Onderwijskunde), Toegepaste Communicatiewetenschap, Philosophy of Science, Technology and Society, Wetenschap, Technologie en Maatschappijonderwijs.

Zoals in de studiegids beschreven staat, gaat het onderwijs en onderzoek van de faculteit GW over het functioneren van mensen in professionele en alledaagse contexten in een complexe kennismaatschappij. Het gaat speciaal over gedragsaanpassingen bij omgevingsveranderingen waarin nieuwe technologieën, organisatievormen en professionele praktijken een grote rol spelen. Een van de disciplines binnen de faculteit is Communicatiewetenschap. De opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap (TCW) heeft momenteel (2006-2007) 61 eerstejaarsstudenten en ca. 377 masterstudenten. Verder zijn er de afdelingen: 'Media, Communicatie en Organisatie', 'Marketingcommunicatie en Consumentenpsychologie', 'Psychologie & Communicatie van Gezondheid en Risico' en 'Technische en Professionele Communicatie' en zijn er binnen de opleiding ca. 55 docenten. Verder zijn er binnen de opleiding op onderwijsniveau mentoren actief, studiebegeleiders, en is er ook meewerkend personeel, zoals Bureau Onderwijszaken of de studievereniging Communiqué.

De opleiding richt zich op de vorming van communicatiewetenschappers waarbij de volgende opleidingsprofielkenmerken leidend zijn: toegepast, een organisatiecontext, aandacht voor nieuwe media en communicatietechnologie, academische vorming, en kleinschalig en contactrijk onderwijs.

Voor de werving van studenten voor de bacheloropleiding wordt in de eerste plaats gericht op VWO-scholieren uit Oost-, Zuid-, en Noord-Nederland. Daarnaast vormen Duitse studenten uit de grensregio een belangrijke doelgroep. Voor de masteropleiding zijn de doelgroepen heterogener, dit zijn niet alleen TCW-bachelors, maar ook hbo-bachelors en buitenlandse studenten. (bron: missie Toegepaste Communicatiewetenschap).

1.3. Waardenuitdragers

Voordat bekeken wordt of studenten van de opleiding TCW deze TCW-waarden ook daadwerkelijk bezitten, is het belangrijk om te weten op welke manier studenten deze waarden kunnen vergaren. Op welke manier komen zij in aanraking met deze waarden? Volgens een aantal theorieën kunnen er waarden overgenomen worden van leidinggevendenden, de zogenaamde waardenuitdragers.

Een van die theorieën dat waarden overgenomen kunnen worden van leidinggevendenden is de vrij vertaalde theorie van Morley & Shockley-Zalabak uit 1991: “Leidinggevendenden in een organisatie zijn vaak het uitgangspunt van waarden voor die organisatie. Onderzoek wijst uit dat de waarden van de oprichter van een bedrijf de waarden van werknemers sterk beïnvloedt.” Volgens Barge (1994) gaat sommig onderzoek zelfs zover, dat er gezegd wordt dat goed leiderschap juist het vermogen is om de denkbeelden of missie van leden van de organisatie te beïnvloeden en te vormen. Volgens Dainton & Zelle (2005) is het dan ook niet verrassend dat leden van de organisatie worden gestimuleerd om waarden over te nemen, en dit dus ook gebeurt.

Hiervan uitgaande is het zo dat wanneer men meer in aanraking komt met de leidinggevendenden binnen een organisatie, die waarden uitdragen, men meer organisatie-kenmerkende waarden overneemt. In het geval van de opleiding TCW hebben onder andere mentoren, docenten, studiebegeleiders, Bureau Onderwijszaken, de opleidingsdirecteur, ouderejaarsstudiegenoten en de studievereniging Communiqué een rol als waardenuitdrager. Deze mensen, afdelingen of vereniging worden geacht het meest in de 'TCW-cultuur' te zitten en deze waarden te bezitten, dan wel uit te dragen. Ze worden geacht rolmodel te zijn voor de TCW-cultuur.

Gesteld kan worden dat meer contacturen met deze uitdragers van waarden, onderwijs en studiegerelateerde activiteiten waar studenten in contact komen met de TCW-cultuur, des te meer wenselijke waarden overgenomen kunnen worden.

Bij uitstroom (na circa 4 jaren studie) dienen studenten de TCW-waarden dan ook in grotere mate te bezitten dan toen ze begonnen met hun studie. Door regressieanalyse zal bepaald worden of er lineair verband bestaat tussen deze grotere mate van TCW-blootstelling en het meer belangrijk vinden van de TCW-waarden.

In het volgende hoofdstuk komt het theoretisch kader aan de orde waar de verschillende inzichten in waarden en waardenlijsten besproken worden. In Hoofdstuk 3 wordt de methode van onderzoek beschreven, waarin duidelijk wordt hoe de waardeninventarisatie plaats heeft gevonden en de structuren en interacties in kaart zijn gebracht. Daarna worden in Hoofdstuk 4 de resultaten beschreven waarna in Hoofdstuk 5 de conclusies getrokken worden. Tenslotte worden in Hoofdstuk 6 aanbevelingen gedaan.

2. Onderzoeksontwerp en theoretisch kader

2.1. Inleiding waardentheorie

Als men het tegenwoordig over waarden heeft, denkt men meteen aan uitspraken van Minister President Balkenende. Deze uitspraken gaan vaak over waarden en normen, over solidariteit en gewenst gedrag. Maar wat zijn waarden eigenlijk? Waarden zijn erg verschillend per cultuur. Waar Amerikanen in veel gevallen het homohuwelijk verschrikkelijk vinden, vinden wij dat in het algemeen juist erg goed en vooruitstrevend. Daar waar wij het wapenbezit in Amerika afkeuren, vinden zij dat de normaalste zaak van de wereld. Waarden zijn dan ook cultuurafhankelijk.

Er is veel onderzoek gedaan naar waarden. Wat het begrip “waarden” precies omschrijft, welke begrippen gerekend kunnen worden tot waarden, hoe deze te categoriseren zijn, en hoe waarden van invloed zijn op gedrag. Er is geen eenduidige definitie van het begrip 'waarden'. In dit hoofdstuk zullen de verschillende opvattingen en definities van waarden aan bod komen. Hoe verschillende wetenschappers waarden categoriseren en welke instrumenten gebruikt worden om waarden te meten.

2.2. Wat zijn waarden

Waarden zijn voor ieder persoon verschillend, iedereen denkt, voelt en handelt volgens een bepaald patroon. Zo zijn veel Amerikanen erg nationaal gezind en trots op hun vlag en vaderland, waar veel Nederlanders niet zo vaderlandslievend zijn. Een gevolg hier van is, dat veel Amerikanen graag het leger in willen terwijl het in Nederland een stuk moeizamer is om mensen te vinden die het leger in willen. Waarden lijken dus cultuurafhankelijk te zijn en bepaald gedrag aan te sturen, maar wat zegt de literatuur hierover?

Er is de loop der tijd veel onderzoek gedaan naar het begrip waarden. In de eerste helft van de 20^e eeuw bestond er een zeer ruime opvatting, men gebruikte de term ‘waarden’ voor ‘dingen waarden’ (Fallding, 1965). Deze uitleg was echter zo breed, dat hierdoor verwarring ontstond omdat het meerdere dingen betekende. Wetenschappers probeerden hierop een duidelijkere definitie te scheppen. Volgens Nadel (1953, p.270) is het beter om te refereren naar principes die iets zeggen over gedrag van personen. Een van de eerste modernere definities was die van Fallding; Een waarde is een gegeneraliseerd doel, dat ervoor zorgt dat een persoon eenduidig gedrag vertoont in verschillende situaties, met als doel, het bereiken en herhalen van de persoonlijke tevredenheid (Fallding, 1965, p. 224). Hiermee wordt bedoeld dat men het “juiste gedrag vertoont”, en dit bij het hele doen en laten van die persoon, een achterliggende gedachte is, om een hoger doel te dienen. Dat hogere doel wordt dan gezien als “tevredenheid” van het individu.

Volgens Rokeach (1973) spelen waarden een grote rol in ons dagelijks leven, ze zorgen ervoor dat mensen keuzes kunnen maken. Ook zegt hij dat waarden gedrag bepalen en dat ze ideeën en keuzes stimuleren. Volgens Vinson, Scott & Lamont (1977) zijn waarden verantwoordelijk voor de keuze van doelen die mensen zich stellen in hun leven. Ook bij het nastreven van deze doelen en het afwegen van de gebruikte methode om deze na te leven, zijn volgens Vinson et al. (1977) de waarden verantwoordelijk.

Maar welke begrippen worden tot waarden gerekend? In dit hoofdstuk komen de verschillende waardenlijsten, instrumenten en modellen aan bod en worden de belangrijkste waardengrondleggers besproken met hun definitie(s) van waarden.

2.3. Waarden volgens Rokeach

Rokeach wordt door velen gezien als de grondlegger van de moderne waardentheorie. Hij heeft uitgebreid onderzoek gedaan met zijn Rokeach Value Survey, onder andere naar verschillen tussen arm en rijk, jong en oud en hoog – en laag opgeleid.

Hij komt tot de conclusie dat een waarde “een blijvende opvatting is, en dat een bepaald type gedrag of einddoel op persoonlijk of sociaal vlak wordt verkozen boven een tegenovergesteld of tegengesteld type gedrag of einddoel” (Rokeach, 1973, p. 5). Rokeach stelt dat er altijd een keuze is welk gedrag men gaat vertonen en dat deze keuze bepaald wordt door een vaststaande achterliggende gedachte.

Zijn definitie luidt als volgt:

“A value is an enduring belief that a specific mode of conduct or end-state of existence is personally or socially preferable to an opposite or converse mode of conduct or end-state of existence” (Rokeach, 1973, p. 5)

Eigenlijk zegt Rokeach dat elke waarde de achterliggende gedachte is van een keuze die een mens maakt. Het is een onbewuste keuze voor een bepaald gedrag, en hoe je in het leven staat. Wat een mens wil bereiken in zijn of haar leven, zal een uitgangspunt zijn voor de afweging van welk gedrag men gaat vertonen. Uit de definitie is ook nog af te leiden dat waarden door de tijd stabiel zijn, hetgeen overigens niet betekent dat een waardesysteem van een persoon geheel onveranderlijk is. (Oppenhuisen, 2000 p.15)

Deze waardenbenadering van Rokeach is de basis van de moderne waardentheorie. Veel onderzoek dat nu gedaan wordt naar waarden, komt voort uit de Rokeach Value Survey. Deze Rokeach Value Survey is een veel gebruikte waardenlijst, al dan niet vertaald, in de hele wereld. Om te kijken of deze waardenlijst geschikt is in dit onderzoek wordt gekeken naar de werking en de doelgroep van deze waardenlijst.

2.3.1. Rokeach Value Survey

Wat zijn de waarden in de Rokeach Value Survey (RVS) en wat is de achterliggende gedachte?

Rokeach heeft in zijn RVS een tweedeling gemaakt in zijn lijst met waarden die een mens kan hebben. Rokeach stelt dat er twee soorten waarden zijn en noemt deze twee soorten; instrumentele waarden en eindwaarden. Eindwaarden zijn de waarden die men nastreeft in zijn of haar leven en instrumentele waarden bepalen hoe iemand zich zou moeten gedragen. (Rokeach 1973)

Eindwaarden zijn te vergelijken met een levensdoel of –visie, op de lange termijn. Enkele voorbeelden zijn; 'een comfortabel leven', 'vrijheid' of 'geluk'. In zijn lijst is een onderscheid te maken tussen persoonlijke doelen of sociale- of samenlevingsgeoriënteerde doelen. Instrumentele waarden gaan over moraal of bekwaamheid en dienen als middel of leidraad voor alledaags gedrag. Voorbeelden van instrumentele waarden zijn; 'opgewekt', 'moedig' of 'creatief' zijn. Instrumentele waarden kunnen middelen zijn om eindwaarden te bereiken. De twee waarden die overeenkomen met de TCW-waarden zijn 'ambities hebben' en 'verantwoordelijk zijn'. Dit zijn volgens Rokeach instrumentele waarden. In onderstaande tabel staan de waarden die Rokeach opgesteld heeft, en onderverdeeld in de eindwaarden (18) en instrumentele waarden (18). Tussen haakjes staat wat de desbetreffende waarde inhoudt.

Tabel 1. Waarden van Rokeach

Eindwaarden	Instrumentele waarden
Een comfortabel leven (een welvarend leven)	Ambitieux (hard werken, wensen nastreven)
Een opwindend/stimulerend leven (een spannend, actief leven)	Ruimdenkend (ruim van geest, een open visie)
Een gevoel van prestatie (een bijdrage leveren)	Bekwaam (competent, effectief zijn, dingen kunnen)
Een wereld in vrede (vrij van oorlog en conflict)	Opgewekt (vrolijk)
Een mooie, zuivere wereld (schoonheid van natuur en kunst)	Zuiver (net, opgewekt, schoon)
Gelijkheid (gelijke kansen voor iedereen)	Moedig (voor je ideeën staan)
Zekerheid voor gezin of huishouden (zorgen voor de mensen waarvan je houdt)	Vergevingsgezind (bereid zijn iets te vergeven)
Vrijheid (onafhankelijkheid, vrije keuze)	Hulpvaardig (behulpzaam, in het belang van anderen, anderen helpen)
Geluk (tevrede zijn)	Eerlijk (oprecht)
Innerlijke harmonie (vrij van innerlijke conflicten)	Creatief (soepel van geest, origineel)
Volwassen liefde (seksuele en geestelijke intimiteit)	Onafhankelijk (vol zelfvertrouwen)
Nationale veiligheid (bescherming tegen aanvallen)	Intelligent (intellectueel)
Plezier (een prettig en ontspannen leven)	Logisch denkend (consistent, rationeel)
Vergeving (gered zijn, een eeuwig leven)	Liefhebbend (teder)
Zelfrespect (jezelf respecteren, vertrouwen in jezelf)	Gehoorzaam (respect hebben, je taak doen)
Sociale erkenning (acceptatie door anderen, respect en bewondering)	Beleefd (goed gemanierd)
Ware vriendschap (kameraadschap)	Verantwoordelijk (betrouwbaar)
Wijsheid (een volwassen begrip van het leven)	Beheerst (gedisciplineerd, jezelf onder controle hebben)

Rokeach probeert de waarden van het individu in kaart te brengen. Wat zijn de belangrijkste en minst belangrijk waarden voor deze persoon? Hij gebruikt hiervoor een rangschikking van 1 tot 18. De respondent krijgt de twee waardenlijsten voorgelegd en wordt gevraagd om van elke lijst aan te geven welke waarde het belangrijkste is voor deze persoon. De respondent wordt gevraagd een rangschikking te maken met de verschillende eindwaarden van 1 tot en met 18. Dit rangschikken

gebeurt ook met de 18 instrumentele waarden.

Na het vergaren van demografische gegevens kan een vergelijking worden gemaakt en kan er uitspraak gedaan worden over de belangrijkste waarden voor deze personen. Dit kan vervolgens vergeleken worden met anderen, of andere groepen. Rokeach heeft zelf onder andere onderzoek gedaan naar verschillende groepen rijk-arm, jong-oud, hoog opgeleid- laag opgeleid.

Uit zijn onderzoek blijkt dat door zijn respondenten de eindwaarden 'wereldvrede', 'geborgenheid in het gezin' en 'vrijheid' als meest belangrijk worden beschouwd en het nastreven waard is. 'Een opwindend leven', 'plezier', 'sociale erkenning' en 'een wereld vol schoonheid' worden als minst belangrijk gezien. Men is het liefst 'eerlijk', 'ambitieuw', en 'verantwoordelijk', want dit worden als de meest belangrijke instrumentele waarden gezien. Het minst graag heeft men verbeeldingskracht, is men gehoorzaam, intellectueel of logisch. Een interessant detail is, dat de eindwaarde 'een comfortabel leven' hoog scoort bij de groepen respondenten die dat niet hebben. Dus hoe comfortabeler het leven van de respondenten, hoe minder belangrijk deze als doel in hun leven was. Zo zijn er ook verschillen tussen waarden als men ze vergelijkt met het inkomen. Waarden zoals 'schoon', 'gehoorzaam' en 'beleefd' zijn vooral belangrijk bij arme delen van de bevolking. Hoe hoger het inkomen wordt, hoe minder belangrijk men ze vindt. Het tegenovergestelde is te zien bij de waarden 'verbeeldingskracht', 'intellectueel', 'logisch' en 'verantwoordelijk'. Naarmate het inkomen stijgt, stijgt ook het belang van deze waarden. Deze uitkomsten suggereren dat bepaalde waarden in een bepaalde sociale positie belangrijker zijn dan andere. (uit: Oppenhuisen, een schaaap in de bus, 2000) Dit is maar een greep uit het vele onderzoek wat is gedaan door Rokeach, zo heeft hij ook verschillen gevonden tussen o.a. leeftijdsgroepen, rassen, landen en geslacht.

De resultaten uit deze onderzoeken suggereren dat de meetprocedure en begrippen valide zijn. (uit: Rokeach, The nature of human values, 1973).

Aangezien deze waardenlijst vooral geschikt is voor individuen en minder om groepen te vergelijken, wordt de waardenlijst van Schwartz besproken, welke meer gericht is op waardenprioriteiten van groepen en culturen.

2.4. Schwartz

Uitgaande van de basistheorie van Rokeach en hierop voortbordurend, hebben Schwartz e.a. geprobeerd een andere definitie op te stellen van waarden. Hierbij werd minder gekeken naar de waarden van het individu, maar in grotere mate naar groepen. Hoe geven waarden verschillen of overeenkomsten aan tussen, en binnen groepen? Na onderzoek over waardenprioriteiten kwamen zij tot de conclusie dat

“Values (1) are concepts or beliefs, (2) pertain to desirable end states or behaviors, (3) transcend specific situations, (4) guide selection or evaluation of behavior and events, and (5) are ordered by relative importance.” (Schwartz & Bilsky 1987 p. 551)

Dus de waarden die een mens heeft, zijn begrippen of opvattingen die betrekking hebben op wenselijke einddoelen of gedragingen, die specifieke situaties overtreffen, de keuze of evaluatie van gedrag en gebeurtenissen begeleiden en gerangschikt zijn naar relatieve belangrijkheid (Schwartz & Bilsky 1987, p 551).

Eigenlijk zeggen Schwartz & Bilsky ook dat het doen en laten van een mens gebaseerd is op bepaalde basiswaarden die iedereen voor zich heeft. Door het hebben van deze basiswaarden maakt men bepaalde keuzes of zal men een bepaald gedrag vertonen. Dit alles om een na te streven doel te dienen, en datgene te doen, wat men goed acht. Hoe men zich gedraagt is ook afhankelijk van de belangrijkheid van waarden in die context. Hoe belangrijker de waarde voor een persoon, des te eerder zal hij of zij gedrag vertonen dat die waarde 'dient'.

2.4.1. Intercultureel waardenonderzoek van Schwartz

Schwartz gaat in zijn onderzoeken op zoek naar het antwoord op de vraag welke waarden binnen een cultuur bij elkaar horen of juist tegengesteld zijn.

Ondanks dat Schwartz het heeft over individuen en groepen, doet hij vooral onderzoek naar gedragingen van groepen en culturen, en minder van individuen. Schwartz (1992) zegt dat waarden veranderende doelen zijn die de aandacht hebben van individuen of groepen en die uiting geven aan een van de tien universele waardetypingen. Schwartz heeft zijn waarden uit zijn waardenlijst op basis van overeenkomsten en verschillen ingedeeld in 10 verschillende waardetypingen, die domeinen worden genoemd. Waarden die sterk overeenkomen vormen tezamen een eigen domein. Deze domeinen zijn in een taartmodel geplaatst (zie Figuur 1),

Afzonderlijke waarden kunnen geplaatst worden ergens in dit model, zodat ook te zien is waar in het domein een bepaalde waarde voorkomt en of deze meer of minder overeenkomsten hebben met andere domeinen en welke waarden conflicteren. Domeinen die dicht bij elkaar liggen hebben meer overeenkomsten dan domeinen die ver van elkaar staan en sommigen de tegenover elkaar staan conflicteren zelfs.

Met deze domeinen is Schwartz in staat waardeprioriteiten van groepen met elkaar te vergelijken. Door te kijken in welk domein de meest belangrijke waarden van een groep zich bevinden zijn deze groepen met elkaar te vergelijken.

Figuur 1. Theoretisch model van motivational types of values en de relaties ertussen (Schwartz, 1994)

De verschillende domeinen worden door hem 'motivational types of values' genoemd.

Tabel 2. Waardedomeinen en belangrijkste waarden

Domein en definitie	Belangrijkste waarden
Power: sociale status en prestige, controle of dominantie over mensen en hulpbronnen	Sociale macht Autoriteit Rijkdom
Achievement: persoonlijk succes door het tonen van competentie die overeenkomt met de verwachtingen van de maatschappij	Succesvol Capabel Ambitieuus
Hedonism: plezier en sensuele beloning voor jezelf	Plezier Genieten van het leven
Stimulation: opwinding, nieuwigheidjes en uitdaging in het leven	Durven Afwisselend leven Opwindend leven
Self-direction: onafhankelijk denken en actie-kiezen, maken en ontdekken	Creativiteit Nieuwsgierigheid Vrijheid
Universalism: begrijpen, waarderen, tolerantie en bescherming voor het welzijn van alle mensen en voor de natuur	Ruimdenkend Sociale gerechtigheid Gelijkheid Bescherming van de omgeving
Benevolence: behouden en versterken van het welzijn van de mensen waar men regelmatig persoonlijk contact mee heeft.	Behulpzaam Eerlijk Vergevingsgezind
Tradition: respect, betrokkenheid en acceptatie van de gewoonten en ideeën die de traditionele cultuur of godsdienst bieden.	Nederig Devoot Het accepteren van wat het leven je oplegt
Conformity: het tegengaan van acties, neigingen en impulsen die waarschijnlijk anderen zullen verwarren of beschadigen en die de sociale verwachtingen en normen geweld aan doen.	Beleefdheid Gehoorzaamheid Ouders en ouderen eer bewijzen
Security: veiligheid, harmonie en stabiliteit van de maatschappij, van relaties en van jezelf	Nationale veiligheid Sociale orde Schoon

Bron: Schwartz, 1992; Schwartz, 1994 (uit: Oppenhuisen, een schaap in de bus)

Zoals gezegd staan de motivational types die het meest op elkaar lijken of samengaan, naast elkaar en degenen die conflicteren tegenover elkaar. Voorbeelden van samengaan zijn bijvoorbeeld *power* en *achievement*. Beiden benadrukken ze sociale superioriteit en achting. Een ander voorbeeld van samengaan zijn *achievement* en *hedonism*. Deze hebben te maken met zelf-toegeeflijkheid.

Voorbeelden van conflicterende domeinen zijn bijvoorbeeld de combinatie *universalism*, en *benevolence* tegenover *achievement* en *power*. Het accepteren van anderen als gelijken en

bekommeren om hun welzijn tegenover het streven naar persoonlijk succes en dominantie over anderen is een duidelijke tegenstelling. Een persoon kan vrijwel niet hoog scoren op twee conflicterende domeinen, gezien het feit dat het twee totaal tegenovergestelde dingen nastreeft.

Ook is te zien dat de verschillende domeinen in een bepaalde categorie geplaatst kunnen worden. De vier categorieën zijn: 1) boven jezelf uitstijgen, 2) behoudend zijn, 3) jezelf verbeteren en 4) openstaan voor verandering.

In de vragenlijst van Schwartz zijn de waarden ook opgedeeld in eindwaarden en instrumentele waarden. De eerste lijst die voorgelegd werd aan de respondenten bevatte de eindwaarden (waarden 1 tot en met 30) en de tweede lijst kunnen aangemerkt worden als instrumentele waarden. (waarden 31 tot en met 56) (zie Bijlage 2). De bedoeling van de lijst is om aan te geven welke waarde het belangrijkste is voor de respondent, en welke waarde het minst belangrijk is voor de respondent. Op deze manier wordt een score gegeven aan een waarde waardoor deze in bovenstaand model geplaatst kan worden. Dit gebeurt met alle waarden van de waardenlijst. Ze worden geplaatst in het bijbehorende domein, met behulp van statistische bewerking van de uitkomsten van de aan de respondenten voorgelegde waardenlijsten. Dit gebeurt door smallest space analysis, wat betekent dat berekend wordt in hoe de waarden liggen, relatief ten opzichte van de andere waarden.

Door te kijken naar de hoogste scores in de verschillende domeinen kan afgelezen worden waar de overeenkomsten en verschillen in waardenprioriteiten van de verschillende groepen liggen. Het is als het ware, het in een domein plaatsen van een groep of cultuur.

Schwartz en Bilsky werken sinds de jaren 80 aan waarden-theorieën. Zij construeerden een theorie waarin waarden als cognitieve representaties gezien worden van universele basisbehoeften. (Schwartz en Bilsky, 1987) Toepassing van deze theorie op inwoners van Israël en Duitsland toonde aan dat de waarden binnen deze groepen gezamenlijk afwijking vertoonden tussen de twee groepen, die terug te koppelen zijn naar de verschillende behoeften van de naties. In 1990 hebben zij onderzoek gedaan in welke mate de sociale relaties tussen studenten uit beide landen verschillen aan weerszijden. (Schwartz et al., 1990) Interessant in het kader van dit onderzoek is ook hun latere werk, waarin ze waarden relateren aan verschillende persoonlijkheids typen binnen een samenleving. Ze vonden een duidelijke samenhang tussen persoonlijkheidskenmerken, zoals introvert versus extrovert, en waarden. (Bilsky en Schwartz, 1994)

De waardenlijst van Schwartz zou in principe een goede mogelijkheid zijn in dit onderzoek te gebruiken, ware het niet dat deze vragenlijst wel bruikbaar is in de Nederlandse cultuur, maar niet is aangepast op de Nederlandse cultuur. Aangezien waarden zeer veel te maken hebben met cultuur, is het in het kader hiervan interessant om te weten op welke manier waarden cultuurafhankelijk zijn en er misschien een andere waardenlijst geschikter is voor de Nederlandse cultuur, en dus geschikter in dit onderzoek.

2.5. Vinson, Scott en Lamont

Waarden zijn volgens Vinson, Scott en Lamont (1977) cognitieve elementen die tot bepaalde gedragingen aansporen; die aansturen om bepaalde keuzes te maken. Ze bestaan binnen een verbonden hiërarchische structuur waar algemene waarden gerelateerd en verbonden zijn aan standaardwaarden welke weer verbonden zijn aan consumptie gerelateerde waarden.

Hun definitie luidt als volgt:

“Values are centrally held cognitive elements which stimulate motivation for behavioral response. They exist in an interconnected hierarchical structure in which global values are related and connected to generalized consumption-related values which are, in turn, similarly associated with product attributes” (Vinson et al. 1977 p. 49)

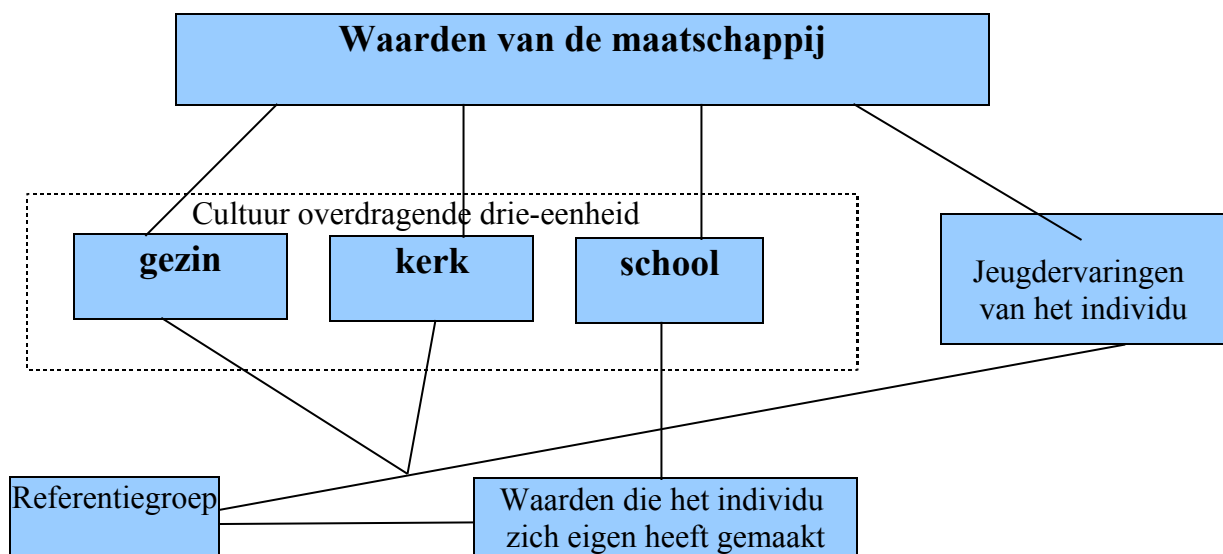
Ze hebben een model geformuleerd om de relaties te laten zien tussen 1) de algemene waarden, welke de kern zijn van het individu en het handelen en oordelen in bepaalde situaties bepalen. 2) De domein-specifieke waarden, de waarden die een persoon verwerft in situaties of bij bepaalde activiteiten. Bijvoorbeeld dat men sociale waarden krijgt door omgang met familie, vrienden en andere mensen, of dat met religieuze waarden krijgt door de kerk. En 3) de beschrijvende en evaluerende waarden, welke het meest oppervlakkig zijn en worden gebruikt om een oordeel te geven over dingen. Algemene waarden zijn er een paar, domein-specifieke zijn er honderden en beschrijvende waarden zijn er duizenden. Het idee erachter is dat mensen anders denken over producten en dingen omdat ze andere waarden belangrijk vinden en dat verschillende waarden verkregen worden vanuit andere achtergronden.

Met deze kijk op waarden hebben Vinson et al. (1977) verschillende groepen studenten in de VS onderzocht. Ze vonden significante verschillen voor persoonlijke waarden tussen de twee groepen en een samenhang tussen deze waarden en de beoordeling van eigenschappen van auto's. (uit: Oppenhuisen, een schaap in de bus, 2000).

2.6. Cultuurafhankelijkheid van waarden

Iedere persoon heeft bepaalde patronen in zich die het denken, voelen en handelen bepalen. Deze hebben zich gevormd in zijn of haar leven. Veel van deze patronen zijn aangeleerd in de vroegste kindertijd, omdat de mens in dat stadium van zijn of haar leven het meest ontvankelijk is voor het aanleren en opnemen van nieuwe dingen. (Engel, Blackwell, & Miniard, 1995; Hofstede, 1991; Rokeach, 1973) (uit: Oppenhuisen, 2000, p 15)

Aan het eind van de kindertijd liggen de waarden zo goed als vast en is het moeilijk om daar nog veranderingen in aan te brengen. Het afleren van waarden is moeilijk, moeilijker dan aanleren (Hofstede, 1991) Wel zijn er nuances in aan te brengen.

Figuur 2. Wijze waarop waarden worden overgedragen (Engel et al. p.614)

Hoe waarden van een cultuur worden aangeleerd is te zien in bovenstaande figuur. Cultuur wordt van de ene op de andere generatie overgedragen door het gezin, de kerk en de school. Met de cultuur vindt ook de overdracht van waarden plaats. Daarnaast worden waarden ook overgedragen door de ervaringen die iemand in zijn eerste levensjaren heeft en door zijn naaste omgeving. (uit: Een schaap in de bus, Oppenhuisen, 2000 p. 16)

Doordat de school ook een overdragende functie heeft, is het gerechtvaardigd om af te vragen of langere TCW-blootstelling zorgt voor het verkrijgen van bepaalde TCW-waarden.

2.7. Oppenhuisen

Joke Oppenhuisen heeft geen generiek onderzoek gedaan naar waarden, maar specifiek gekeken naar waarden in Nederland, van Nederlanders. Zij heeft een versimpelde definitie van waarden gebruikt van Rokeach: “Een waarde is een toestand of een gedragswijze die mensen nastreven” (Oppenhuisen, 2000 p.87)

Haar definitie is kort en bondig omdat duizenden uitspraken op waarden getoetst moesten worden en moesten passen in de definitie. Door een korte en duidelijke definitie te gebruiken, zijn waarden makkelijker te herkennen en te gebruiken voor verder onderzoek.

De gebruikte definitie staat toe dat er breder onderzoek kan worden gedaan dan met de definitie van Rokeach, omdat een waarde als begrip niet aan veel eisen moet voldoen. Bij Rokeach moet er een duidelijke keuze zijn voor een bepaalde waarde, omdat deze voor de respondent een duidelijke voorkeur is ten opzichte van een andere waarde. Zonder deze directe keuze is het makkelijker vast te stellen wat een waarde is.

Door deze waardeninventarisatie onder Nederlanders is een waardenlijst ontstaan welke gecategoriseerd is in de zogenaamde WaardenMonitor.

2.7.1. WaardenMonitor

De WaardenMonitor is een instrument met een waardenlijst die anders is dan de waardenlijsten van Rokeach of Schwartz. Deze waardenlijsten die hiervoor besproken worden zijn allemaal universeel bruikbaar, voor alle individuen, groepen, in alle landen van de wereld. Zo gauw deze testen worden toegepast in een andere cultuur dan de cultuur waar hij oorspronkelijk voor gemaakt is (de Amerikaanse cultuur in de jaren 70 bijvoorbeeld) gaat men er van uit dat de test en/of schaal betrouwbaar en valide is voor de zogenoemde andere cultuur, zonder dat dit opnieuw wordt getoetst. Dit levert uitkomsten op die mogelijk niet goed geïnterpreteerd kunnen worden. Zo zegt een verschillend gemiddelde dat gevonden wordt bij onderzoek van een aantal groepen niets meer, als niet vooraf duidelijk is gemaakt of deze groepen wel vergelijkbaar zijn. (Triandis, 1972). Een voorbeeld hiervan is 'nationale veiligheid'. Waar dat in de Verenigde Staten al tijden belangrijk gevonden wordt (soldaten en mariniers zijn helden), wordt dat in Nederland een stuk minder belangrijk gevonden. Zo zijn er ook termen die in deze cultuur helemaal niet passen, of dat er betere benamingen voor zouden kunnen zijn.

Om een valide meetinstrument te hebben voor de Nederlandse cultuur, heeft Oppenhuisen getracht de waarden van Nederlanders in kaart te brengen. Door interviews af te nemen heeft zij in totaal ruim 1300 waardenomschrijvingen in uitspraken van Nederlanders gevonden. Deze zijn teruggebracht naar 160, door waardenomschrijvingen onder de zelfde noemer samen te voegen. Haar uiteindelijke instrument, de WaardenMonitor bestaat uit 48 waarden in 6 dimensies. De dimensies zijn een groep van waarden met een bindingskant en een vrijheidskant. Naar eigen interpretatie wordt daarmee bedoeld dat de extreme waarden in die dimensie ofwel te maken hebben met anderen (bindingskant) of je vastleggen (hechte vriendschap, familiebanden hebben, verantwoordelijk zijn, nationale trots) ofwel te maken hebben met een individueel streven als 'hogerop komen', 'presteren', 'gezond zijn' 'tijd hebben' of 'een eigen mening hebben' (vrijheidskant) De dimensies zijn bipolair en dus is de ene kant van de dimensie ‘de tegenpool’ van de andere kant van de dimensie. Door deze dimensies aan waarden te koppelen die elke dimensie het beste beschrijven, ontstaat een meetinstrument dat speciaal is ontwikkeld voor de Nederlandse markt (Oppenhuisen, 2000). Het is een meetinstrument met waarden voor Nederlanders, door Nederlanders, en dus het best bruikbaar voor de Nederlandse cultuur. De dimensies van Oppenhuisen zijn te vergelijken met de Waardendomeinen van Schwartz, omdat men werkt met bij elkaar horende waarden en tegenovergestelde groepen waarden.

De dimensies met de belangrijkste waarden van Oppenhuisen zijn als volgt:

Tabel 3. Dimensies met de belangrijkste waarden

Dimensie	1	2	3
<i>Binding</i>	Relaties	Sociaal georiënteerd	Waarden van oudsher
	Hechte vriendschap	Luisteren naar iemand	Nationale trots
	Familiebanden hebben	Verantwoordelijk zijn	Aanzien hebben
	Een partner hebben	Rekening houden met anderen	Trots op jezelf kunnen zijn
	Gezelligheid	Behulpzaam zijn	Jezelf bewijzen
	Ambities hebben	Genieten	Jezelf vermaken
	Vakmanschap	Onbezorgd zijn	Creatief zijn
	Hogerop komen	Leuke dingen doen	Relaxed zijn
	Presteren	Gezond zijn	Tijd hebben
<i>Vrijheid</i>	Prestatie	Individueel georiënteerd	Waarden van nu

Dimensie	4	5	6
<i>Binding</i>	Zekerheid	Gezinsleven	Conformistisch zijn
	Je veilig voelen	Kinderen hebben	Leven zoals het hoort
	Bezit hebben	Aandacht geven	In de smaak vallen
	Zekerheid	Zorgen voor anderen	Status
	Geborgenheid	Iemand vormen	Beleefdheid
	Uitdaging	Alleen zijn (vrijwillig)	Idealen hebben
	Spontaan zijn	Vrijheid	Geen meeloper zijn
	Je grenzen zoeken	Doen en laten wat je wilt	Vechtlust hebben
	Een eigen mening hebben	Geen problemen hebben	In jezelf geloven
<i>Vrijheid</i>	Uitdaging	Vrijheid	Je eigen weg gaan

Bron: Een schaap in de bus, Oppenhuisen 2000

Naar aanleiding van de 48 waarden binnen deze dimensies, is door Oppenhuisen een vragenlijst opgesteld. Respondenten geven aan elke waarde een rapportcijfer (van 1 tot 10) welke aangeeft in hoeverre die waarde belangrijk is in zijn of haar leven. Door deze cijfers op deze extreme waarden op te tellen en af te trekken krijgt de respondent een score binnen een dimensie.

Deze score geeft aan welke dimensie, en dan de binding- of vrijheidskant, een persoon of groep het beste omschrijft. Door deze bevindingen te vergelijken kan aangetoond worden of er verschillen in waarden zijn tussen individuen en groepen. Ook kan dit toegepast worden op producten. Zo heeft Oppenhuisen onderzoek gedaan naar de zenderprofilering. Respondenten moesten in dit geval aangeven of de waarden wel of niet bij een bepaalde omroep of Nederlandse tv-zender pasten. Er bestaat inmiddels ook een VNU-waardenmonitor, die gebaseerd is op de 6 dimensies van Oppenhuisen. De zes waardendimensies zijn gebruikt om de uitstraling van een groot aantal tijdschriften te vergelijken. Zoals veel merken, staan ook tijdschriften voor waarden. Voor VNU waren de waardenassociaties van belang om hun adverteerders een goed advies te kunnen geven in welke tijdschriften zij hun boodschap het best kunnen communiceren. Deze dimensies kunnen van belang zijn in dit onderzoek, om de verschillen tussen groepen duidelijk te maken en de groepen te kunnen plaatsen in een dimensie.

2.8. Conclusie

Er is veel onderzoek gedaan naar waarden, daardoor zijn er veel verschillende manieren om waarden in kaart te brengen. De oudste methode van Rokeach die stamt uit 1973 is meteen de meest gebruikte methode, maar op sommige punten wat ouderwets en de terminologie is soms niet van deze tijd. De methode van Schwartz is toegespitst op waardenprioriteiten van groepen en zou in dit onderzoek gebruikt kunnen worden, maar ook hier speelt de terminologie een rol. De methode van Oppenhuisen is ook bruikbaar voor groepen, en naar eigen zeggen het meest geschikt voor de Nederlandse samenleving, omdat deze methode gebaseerd is op uitspraken van Nederlanders. In dit afstudeeronderzoek is om die reden gebruik gemaakt van de methode van Oppenhuisen. De waarden uit de WaardenMonitor zijn gebruikt in de vragenlijst om waarden te inventariseren en de intentie was om de dimensies als zodanig te gebruiken om de groepen in te delen in de verschillende waarde-categorieën. Zo kan onderzocht worden welke waarden TCW-studenten belangrijk vinden, of er verschil bestaat tussen de waardenprioriteiten en of er bepaalde waarden zijn binnen de opleiding die hoger scoren na langere blootstelling aan de TCW-cultuur.

3. Methode

3.1. Inleiding

Dit is een onderzoek waarbij gebruik gemaakt wordt van een vragenlijst. Deze vragenlijst is d.m.v. een pretest vooraf getest op duidelijkheid en begrijpelijkheid. Naar aanleiding van de pretest zijn enkele aanpassingen gedaan waarna de vragenlijst is afgenomen. In dit hoofdstuk wordt onder andere de hele vragenlijst besproken en de opbouw van het onderzoek beschreven. Een beschrijving van de respondenten wordt gegeven in paragraaf 3.2, de vragenlijst met de daarbij behorende onderdelen wordt besproken in paragraaf 3.3.

3.2. Respondenten

De respondenten zijn studenten van de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap en als controlegroep, studenten van de opleiding Psychologie aan de Universiteit Twente. Er is gekozen voor een groep eerstejaars Bachelorstudenten van beide studies, en een groep ouderejaars, Masters, van beide studies. Voor deze twee studies is gekozen omdat de studenten qua groepen vrij veel op elkaar lijken; allebei Gedragswetenschap-studies met studenten met veelal hetzelfde profiel.

In totaal zijn er 187 goed ingevulde enquêtes teruggekomen. De respondenten zijn studenten (m/v) in de leeftijd van 18-26 jaar en hebben de Nederlandse of Duitse nationaliteit. Deze gegevens zijn gevraagd om later uitspraken te kunnen doen over verschillen tussen leeftijden of nationaliteiten.

Aangezien er wel of niet een verband tussen eerstejaars, activiteiten en ouderejaars aangetoond moet gaan worden, zijn alleen die vragenlijsten bruikbaar van masterstudenten die ook de bijbehorende bachelor hebben gevolgd.

Na de pretest zijn de vragenlijsten uitgedeeld tijdens colleges van de opleidingen Toegepaste Communicatiewetenschap en Psychologie in verschillende studie jaren, bij verschillende vakken. De vragenlijsten zijn afgenomen in mei 2006 en een gedeelte in maart 2007. Dit laatste om de TCW-mastersgroep te vergroten. De groep TCW-masters was in eerste instantie te klein om uitspraken te kunnen doen, omdat een groot gedeelte van de eerste lichting vragenlijsten niet bruikbaar was. Dit kwam door een groot aantal ingevulde vragenlijsten van instromers van andere studies. Voor het onderzoek is het cruciaal dat de Masterstudenten dezelfde TCW-bachelor hebben gevolgd, omdat de TCW-masters blootgesteld moeten zijn aan 'langdurig' TCW-onderwijs of de "TCW-cultuur". Hiervan zijn er uiteindelijk 187 bruikbaar.

De verdeling van de respondenten is als volgt:

Tabel 4. Respondentenverdeling

Groep	Aantal respondenten
Eerstejaars TCW	32
Masters TCW	50
Overige TCW (premaster, anderejaars)	10
Eerstejaars Psychologie	70
Masters Psychologie + masters andere GW	25

3.3. Vragenlijst

De vragenlijst bestaat uit 4 onderdelen. Deze onderdelen gaan over de waardeninventarisatie van de respondent, de onderwijsdeelname, het interpersoonlijke contact en de verbondenheid met de studie. De gehele vragenlijst is te vinden in Bijlage 3

3.3.1. Waardeninventarisatie

Terug naar de tweede subvraag; Welke waarden hebben TCW-studenten, of welke waarden vinden TCW-studenten belangrijk? Om dit te kunnen beantwoorden moet een waardeninventarisatie worden gedaan.

De waarden van de TCW-studenten worden geïnventariseerd door middel van een waardenlijst, de WaardenMonitor van Joke Oppenhuisen. De keuze voor deze vragenlijst is gebaseerd op de toepasbaarheid in de Nederlandse samenleving, en de modernere terminologie.

De WaardenMonitor bevat normaliter 48 waarden. Aangezien er ook specifieke TCW-waarden moeten worden gemeten, zijn 8 van de 10 TCW-waarden toegevoegd. De overige twee waarden zijn al onderdeel van de WaardenMonitor. Het totale aantal waarden in de vragenlijst is 56.

In de eerste plaats was het de bedoeling om met de bijbehorende thesaurus van de WaardenMonitor de TCW-waarden af te leiden, maar deze waren niet duidelijk terug te vinden in de WaardenMonitor thesaurus. Om toch uitspraken te kunnen doen over de specifieke TCW-waarden, zijn deze toegevoegd aan de bestaande waardenlijst. Na het doen van betrouwbaarheidsanalyses kan gesteld worden of deze waarden als groep gebruikt kunnen worden.

Studenten geven elke waarde in de lijst een rapportcijfer van 1-10 dat aangeeft in hoeverre deze waarde belangrijk is in zijn of haar leven. Het analyseren van deze gegevens geeft aan welke waarden belangrijk zijn voor studenten TCW, en welke waarden zij in dat geval 'bezitten'.

3.3.2. Onderwijsparticipatie

Het tweede onderdeel van de vragenlijst betreft vragen over de opleiding en de deelname van de respondenten aan de onderwijsactiviteiten. Hier wordt bijvoorbeeld gevraagd naar het percentage colleges wat gevolgd wordt of de hoeveelheid begeleidingsgesprekken die de respondent gehad heeft. De antwoordmogelijkheden bij de onderwijsparticipatie zijn verdeeld in blokken van 4 (0-25%, 26-50%, 51-75% of 76-100%) of er wordt, in het geval van de begeleidingsgesprekken, gevraagd naar een absoluut getal.

Daarnaast wordt gevraagd of de respondent actief is binnen en naast de studie en wat de respondent zoal heeft gedaan aan extra-curriculaire activiteiten. Dit is een ja/nee vraag, met een extra optie om deze activiteiten weer te geven.

3.3.3. Interpersoonlijk contact

Naar aanleiding van de theorie dat waarden cultureel bepaald zijn, en dat een van de bepalers de 'school' is, en andere theorieën dat leidinggevend, of personen die waarden zouden moeten uitdragen, worden in dit deel van de vragenlijst het persoonlijk contact van studenten in kaart gebracht. Het gaat over de mate van persoonlijk contact met studiegenoten, docenten, begeleiders, studievereniging en andere studiegerelateerde of 'waardenuitdragers', zoals Bureau OnderwijsZaken, studievereniging Communiqué en de opleidingsdirecteur. Er zijn meerdere opties (voor elke vraag 5) om aan te geven hoeveel contact er is. De keuzes varieerden per vraag van 'nooit contact' (keuze 1) tot 'zeer veel contact, zowel studiegerelateerd als informeel' (keuze 4) en anders, nl. (keuze 5). Er zal gekeken worden of de hoeveelheid van contacten binnen de studiegemeenschap gerelateerd is aan de verbondenheid met de studie en de waarden die de respondent belangrijk vindt.

3.3.4. Verbondenheid en identificatie met de studie

Het vierde en laatste onderdeel betreft vragen over de verbondenheid met de studie. In hoeverre voelt de respondent zich deel van de 'studie-gemeenschap'? Of in hoeverre is er identificatie met de studie? Ook wordt er in dit onderdeel gevraagd naar de sfeer en de vanzelfsprekendheid om deel uit te maken van de studiegemeenschap door te vragen naar de mening over actief zijn naast en binnen de studie. Er zijn verschillende stellingen gegeven waarvan de respondent moet aangeven in hoeverre het van toepassing is op zijn situatie. Dit is gedaan in een vijfpuntsschaal, waarbij 1 betekent dat men zich weinig identificeert met de studie, en 5 dat men zich veel identificeert met de studie. Door de scores van dit onderdeel te middelen wordt een score per respondent op identificatie berekend.

3.4. Analyses

Om te kijken of het gebruikte model geschikt is voor deze data, en de groepen in te delen zijn in de Dimensies van Oppenhuisen zijn onder andere betrouwbaarheidsanalyses en factoranalyses uitgevoerd. Door deze analyses uit te voeren wordt duidelijk of het model van Oppenhuisen bruikbaar is, en naar aanleiding van de dimensies volgens Oppenhuisen uitspraken gedaan kunnen worden over de waarden. Daarnaast wordt duidelijk of de vragenlijst valide is en de vragen over de onderwijsparticipatie, het interpersoonlijke contact en de identificatie met de studie betrouwbaar zijn. Deze analyses en uitkomsten daarvan worden besproken in het volgende hoofdstuk.

4. Resultaten

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de vragenlijst besproken en wordt gekeken op welke manier de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden.

Het aantal bruikbare vragenlijsten was in de groepen eerstejaars erg hoog en in eerste instantie in de groepen Masters zeer laag. Dit kwam vooral omdat er veel Masters niet voldeden aan de randvoorwaarde dat ze dezelfde studie als bachelor moesten hebben gevolgd. Om toch een representatieve steekproef te hebben als Controlegroep-Masters, zijn er van verschillende gedragswetenschappen-studies Masters samengevoegd. Aangezien het hier een controlegroep betreft is het niet van essentieel belang dat het van een en dezelfde studie is, maar wel een soortgelijke studie. Voor de groep TCW-Masters is een extra vragen-afneemmoment geweest een jaar later, waardoor er wel genoeg bruikbare vragenlijsten waren. In dit hoofdstuk zullen eerst de betrouwbaarheidsanalyses besproken worden in paragraaf 4.2, waarna in de opvolgende paragrafen de T-toetsen en regressieanalyse besproken worden.

4.2. Betrouwbaarheidsanalyses

4.2.1. Betrouwbaarheidsanalyses waardenlijst

Allereerst zijn betrouwbaarheidsanalyses uitgevoerd op alle waarden. Deze Cronbach Alpha analyse is gedaan op alle waarden van alle TCW-ers en op de gehele respondentengroep.

Bij alle 56 tcw waarden met de hele populatie (N=187) gemeten, was de α : 0,901

Dit is een zeer hoge α , wat duidt op een hoge betrouwbaarheid. Om te kijken of de lijst met waarden ook betrouwbaar is op alleen de TCW-populatie, is een tweede Cronbach Alpha analyse uitgevoerd. Bij deze analyse over 56 waarden met de TCW-populatie van 92 is de α , 0,891 Ook dit is een hoge α die duidt op betrouwbaarheid van de schaal. De derde analyse van de betrouwbaarheid van de 56 waarden is gemeten over de gemeten groepen, dwz, alleen de eerstejaars TCW en de masters van TCW. Deze betrouwbaarheidsanalyse had een α van 0,896.

Hierna is gekeken of alleen de Oppenhuisen-waarden ook betrouwbaar zijn, door een betrouwbaarheidsanalyse uit te voeren met alle studenten, de TCW-studenten en de gemeten TCW groepen. De alpha's die hieruit voortkwamen waren respectievelijk 0,886, 0,884 en 0,877. Ook deze waarden kunnen als betrouwbaar worden aangemerkt. Als laatste analyses over de waardenlijst, zijn betrouwbaarheidsanalyses uitgevoerd over de 10 TCW-waarden. Weer met dezelfde groepen, alle studenten, alle TCW studenten en de later gebruikte TCW-groepen. De alpha's die hieruit kwamen waren zijn respectievelijk 0,732, 0,877 en 0,730. Ook deze tien TCW-waarden kunnen bij elkaar gezien worden als betrouwbaar, wat een goed teken is omdat met deze betrouwbaarheid uitspraken gedaan kunnen worden over de verschillen tussen groepen met scores op de tien TCW-waarden.

Een overzicht van de uitkomsten van deze betrouwbaarheidsanalyses is te vinden in onderstaande Tabel 5.

Tabel 5. Betrouwbaarheidsanalyses

Betrouwbaarheidsanalyse van	α	Aantal respondenten
56 waarden over alle studenten	0,901	187
56 waarden over TCW studenten	0,891	92

56 waarden over gemeten TCW groepen	0,896	82
48 Oppenhuisen-waarden over alle studenten	0,886	187
48 Oppenhuisen-waarden over de gemeten TCW groepen	0,884	82
48 Oppenhuisen-waarden over TCW studenten	0,877	92
10 tcw waarden over de gemeten TCW groepen.	0,730	82
10 TCW waarden over hele populatie	0,732	187
10 TCW waarden over TCW studenten.	0,719	92

4.2.2. Betrouwbaarheidsanalyses dimensies van Oppenhuisen

Na deze betrouwbaarheidsanalyses over de hele waardenlijst, is het nodig om te kijken of de dimensies van Oppenhuisen een gunstige α hebben. Het is van belang voor het verdere onderzoek of deze dimensies als zodanig te gebruiken zijn. Kunnen we inderdaad stellen dat we personen of groepen binnen een bepaalde dimensie kunnen plaatsen? Hiervoor is een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd over elke dimensie.

Deze analyses zijn uitgevoerd onder de TCW-groep. De verwachting was dat na de goede alpha's van de hele waardenlijst, de dimensies ook betrouwbaar zouden zijn. Dit bleek na analyse op een aantal vlakken niet zo bij elkaar passend te zijn als verwacht. De resultaten van deze analyses is te vinden in onderstaande tabel. Vooral dimensie 4 en 5 zijn erg laag. Zelfs na hercoderen van dimensie 5 werd deze nog lager. Ook het hercoderen van alle onderste vier waarden in de dimensie had geen succes. Het verwijderen van enkele items maakte de α niet veel beter, en zorgde er voor dat er bijna geen waarde meer overbleef in die dimensie. De overige dimensies hadden matig tot redelijke alpha's. De mate waarin de waarden binnen de dimensies bij elkaar passen is in dit geval discutabel.

Tabel 6. Betrouwbaarheidsanalyse dimensies

Dimensie		α
Dimensie 1	Sociaal leven hebben / Carriere maken	0,616
Dimensie 2	Empathie tonen / Onbekommerd zijn	0,590
Dimensie 3	Jezelf bewijzen / Ontspannen zijn	0,657
Dimensie 4	Veiligheid zoeken / Uitdaging zoeken	0,398
Dimensie 5	Gezinsleven hebben / Onafhankelijk zijn	0,274
Dimensie 6	Aanpassen / Eigen identiteit hebben	0,657

Het is in dit geval dan ook raadzaam geweest om een factoranalyse uit te voeren welke 6 factoren creëert, met de bedoeling te kijken of deze items bij elkaar horen. En om te kijken welke items volgens deze data bij elkaar horen. Een factoranalyse is uitgevoerd in 6 factoren, een analyse in zeven, en een analyse in twaalf factoren (zie Bijlage 5).

De resultaten van de factoranalyse in 6 factoren van de 48 originele waarden van Oppenhuisen zijn net als de betrouwbaarheidsanalyses niet naar verwachting. Dat wil zeggen, waarden die op de

zelfde factor zouden moeten laden, doen dat niet, en andersom, waarden die dat niet zouden moeten doen, doen dat wel. Een aantal waarden die volgens dit onderzoek en volgens Oppenhuisen wel bij elkaar horen zijn bijvoorbeeld een groot aantal waarden van dimensie 3, in factor 1 en een aantal waarden van dimensie 2 in factor 4. Verder zijn er veel verdeelde dimensies. Vaak zijn waarden gekoppeld, maar erg gespreid over de factoren. Opvallend is dat factor 2 vooral vrijheidskantwaarden laat zien (9 van de 11) en dat factor 4 alleen bestaat uit bindingswaarden. De dimensies zoals Oppenhuisen ze heeft opgesteld, komt maar deels uit dit onderzoek.

De factoranalyse met 12 factoren is uitgevoerd om te kijken of de afzonderlijke bindings- en vrijheidsdelen van de dimensies wel naar voren kwamen, maar dit was niet het geval. (zie Bijlage 5)

De dimensies zijn volgens betrouwbaarheidsanalyses en factoranalyses niet consistent. Er kunnen daardoor geen uitspraken gedaan worden over de groepen en hun plaats in de dimensie. Dat betekent dat er geen algemeen waardenkenmerk gegeven kan worden die de groep het beste omschrijft. Om toch uitspraken te kunnen doen over de groepen wat betreft de TCW-waarden, is ook een betrouwbaarheidsanalyse gedaan over de identificatie met de studie.

4.2.3. Betrouwbaarheidsanalyse identificatie met de studie

De betrouwbaarheidsanalyse van dit laatste gedeelte van de vragenlijst betreft het gedeelte waarin gevraagd wordt naar de verbondenheid met de studie, of men zich thuis voelt, of zich onderdeel voelt van de TCW-gemeenschap. De alpha uit deze betrouwbaarheidsanalyse is 0,843. Door dit getal kan ook dit gedeelte van de vragenlijst als betrouwbaar worden gezien en kunnen uitspraken gedaan worden over dit gedeelte van de vragenlijst.

Naar aanleiding van de betrouwbaarheidsanalyses kan gezegd worden dat de waardenlijst als geheel betrouwbaar is, de TCW-waarden samen als groep betrouwbaar zijn en dat het onderdeel identificatie met de studie betrouwbaar is.

4.3. Welke waarden hebben TCW-studenten, of vinden ze belangrijk in hun leven?

Om te bepalen wat de belangrijke waarden voor TCW-studenten zijn, zijn de scores per groep gemiddeld. De gemiddeld hoogste rapportcijfers worden gezien als het meest belangrijk en de lage rapportcijfers als het minst belangrijk. Omdat de dimensies van Oppenhuisen in dit onderzoek niet bruikbaar zijn, zijn alleen uitspraken gedaan over de waarden an sich, en niet hoe bepaalde groepen scoren in dimensies. De resultaten van alle vier de groepen waarvan scores berekend zijn, zijn hieronder beschreven.

Eerstejaars TCW-studenten

De meest belangrijke waarden voor eerstejaars TCW-studenten zijn **'gezond zijn'** en **'hechte vriendschap'** met de gemiddelde scores van 9,31 en 9,06. Ook belangrijk zijn de waarden **'gezelligheid'** (8,91) en **'genieten'** (8,88). Het minst belangrijk voor eerstejaars TCW-studenten zijn de waarden **'nationale trots'** (4,91), **'alleen zijn'** (5,78), **'aanzien hebben'** (5,80), **'iemand vormen'** (5,78), **'leven zoals het hoort'** (5,59) en **'status'** (5,94). De waarden vanuit het Mission statement zijn niet het belangrijkste voor de student, want deze komen niet in het rijtje voor met meest belangrijke waarden.

TCW-Masters

Voor ouderejaars TCW geldt dat de meest belangrijke waarden **'gezond zijn'** (9,32) en **'genieten'** (8,92) zijn. Verder zijn ook **'vrijheid'** (8,58), **'hechte vriendschap'** (8,64), **'gezelligheid'** (8,50), **'communiceren'** (8,40) en **'afspraken nakomen'** (8,30) voor de TCW-master belangrijke waarden.

De minst belangrijke waarden in deze groep zijn wederom **'nationale trots'** (4,58), **'status'** (5,76) en **'leven zoals het hoort'** (5,14). Hierbij komen nog de twee waarden **'iemand vormen'** (5,40) en **'bezit hebben'** (5,92). Wat opvalt is dat in deze groep wel twee TCW-waarden als een van de meest belangrijke wordt gezien, namelijk **'communiceren'** en **'afspraken nakomen'**.

Eerstejaars Psychologie-studenten

De eerstejaars Psychologie-studenten scoren het hoogst op **'gezond zijn'** (8,87), **'een eigen mening hebben'** (8,75), **'hechte vriendschap'** (8,83), **'vrijheid'** (8,73) en **'geborgenheid'** (8,54). De laagste scores in deze groep zijn voor de waarden **'nationale trots'** (3,76), **'iemand vormen'** (4,56), **'vechtlust hebben'** (4,79) en **'in de smaak vallen'** (5,49).

Psychologie/GW-Masters

De Masterstudenten hebben de hoogste gemiddelde scores op de waarden **'gezond zijn'** (8,89), **'een eigen mening hebben'** (8,78), **'genieten'** (8,67) en **'familiebanden hebben'** (8,33).

De laagste scores zijn op de waarden **'leven zoals het hoort'** (4,44), **'nationale trots'** (4,67) **'status'** (4,67) en **'iemand vormen'** (4,89).

De belangrijkste en minst belangrijke waarden zijn hieronder weergegeven. De waarden met een score van 8,3 of hoger zijn in de tabel opgenomen tot een maximum van 7 waarden.

Tabel 7. Belangrijkste waarden van studenten

Eerstejaars TCW	Masters TCW	Eerstejaars Psychologie	Ouderejaars Psychologie
Gezond zijn	Gezond zijn	Gezond zijn	Gezond zijn
Hechte vriendschap	Genieten	Een eigen mening hebben	Een eigen mening hebben
Gezelligheid	Vrijheid	Hechte vriendschap	Genieten
Genieten	Hechte vriendschap	Vrijheid	Familiebanden hebben
Familiebanden hebben	Gezelligheid	Geborgenheid	
Vrijheid	Communiceren	Genieten	
Een eigen mening hebben	Afspraken nakomen	Trots op jezelf kunnen zijn	

Tabel 8. Minst belangrijke waarden van studenten

Eerstejaars TCW	Ouderejaars TCW	Eerstejaars Psychologie	Ouderejaars Psychologie
Nationale trots	Nationale trots	Nationale trots	Leven zoals het hoort
Alleen zijn	Status	Iemand vormen	Nationale trots
Aanzien hebben	Leven zoals het hoort	Vechtlust hebben	Status
Iemand vormen	Iemand vormen	In de smaak vallen	Iemand vormen
Leven zoals het hoort	Bezit hebben		
Status			

Voor deze groepen studenten lijkt het erop dat het erg belangrijk is om gezond te zijn, te genieten en vriendschap of familiebanden te hebben, en dat uiterlijk vertoon, zoals status, in de smaak vallen

of leven zoals het hoort minder belangrijk is voor deze groepen studenten.

De gemiddelden van alle TCW-studenten samen zijn ook berekend. Het allerbelangrijkste voor TCW-studenten is de waarde 'gezond zijn'. 'Genieten is een goede tweede'. De tien belangrijkste waarden zijn 'gezond zijn', 'genieten', 'hechte vriendschap', 'gezelligheid', 'vrijheid', 'communiceren', 'leuke dingen doen', 'in jezelf geloven', 'een eigen mening hebben' en 'afspraken nakomen'. De waarden 'Communiceren' en 'afspraken nakomen' zijn TCW-waarden.

De volledige gemiddeldenlijst is te vinden in Bijlage 4

Tabel 9 De 10 waarden met de hoogste scores van alle TCW-studenten

Waarde	Gemiddelde
Gezond zijn	9,39
Genieten	8,97
Hechte vriendschap	8,83
Gezelligheid	8,68
Vrijheid	8,52
Communiceren	8,30
Leuke dingen doen	8,23
In jezelf geloven	8,21
Een eigen mening hebben	8,18
Afspraken nakomen	8,11

4.3.1. Scores TCW-Masters hoger op de TCW-waarden van het Mission Statement dan eerstejaarsstudenten die nog niet langdurig aan de TCW-cultuur blootgesteld zijn?

Ook de gemiddelde scores op de tien waarden uit het Mission Statement van TCW, de TCW-waarden zijn berekend. De gemiddelde scores van de vier groepen zijn hieronder in Tabel 10 te vinden.

Tabel 10. Gemiddelde scores additionele waarden TCW Mission Statement TCW studenten

TCW	Eerstejaars	Masters
Afspraken nakomen	7,78	8,30
Besluiten nemen	7,38	7,42
Communiceren	8,16	8,40
Doelgericht zijn	7,09	7,24
Initiatief nemen	7,00	7,20
Kennis willen vergaren	7,19	7,86
Nieuwsgierig zijn	6,62	7,30
Respect tonen	8,00	7,72
Ambities hebben	7,56	7,52
Verantwoordelijkheid	7,78	7,74

Tabel 11. Gemiddelde scores additionele waarden TCW Mission Statement Psychologie studenten

Psychologie	Eerstejaars	Masters
Afspraken nakomen	8,13	8,22
Besluiten nemen	7,33	7,33
Communiceren	8,43	7,44
Doelgericht zijn	7,17	7,22
Initiatief nemen	6,63	6,56
Kennis willen vergaren	7,06	8,22
Nieuwsgierig zijn	6,97	7,22
Respect tonen	8,19	6,89
Ambities hebben	7,33	7,33
Verantwoordelijkheid	7,40	7,11

Het verschil tussen de gemiddelde scores op de TCW-waarden van alle TCW-studenten en alle psycholestudenten is met een overschrijdingskans van 0,856 zeker niet significant.

Om te kijken of de verschillen tussen groepen eerstejaars en TCW-masters bestaan zijn onafhankelijke T-Toetsen uitgevoerd. De eerste T-Toets is uitgevoerd om te toetsen of de TCW-masters hoger scoren op de TCW-waarden uit het Mission Statement dan de TCW-eerstejaars.

Het verschil tussen de gemiddelde score van alle TCW waarden samen van de eerstejaars TCW (32 studenten) en de Masters-TCW met de zelfde TCW-bachelor (40 studenten) is met een overschrijdingskans van 0,04 significant. Dit betekent dat er een verschil is in de score tussen de eerstejaars TCW en de Masters-TCW (met zelfde bachelor). In dit geval scoren Masters significant hoger dan eerstejaars.

4.3.2. Verschil eerstejaars TCW-studenten met TCW-masters met TCW-bachelor

Deze T-Toets is uitgevoerd om te toetsen of de TCW-masters hoger scoren op de individuele TCW-waarden uit het Mission Statement dan eerstejaars TCW-studenten. De twee vergeleken groepen zijn de TCW-eerstejaars (32), en de TCW-masters die de bachelor TCW (40) hebben gevolgd. Hieronder zijn de gemiddelden weergegeven in Tabel 12.

Tabel 12. Gemiddelden eerstejaars TCW en masters met bachelor TCW

TCW	Eerstejaars	Masters met bachelor TCW	p-waarde
Ambities hebben	7,56	7,55	0,969
Afspraken nakomen	7,78	8,32	0,034
Besluiten nemen	7,38	7,40	0,934
Communiceren	8,16	8,35	0,518
Doelgericht zijn	7,09	7,30	0,446
Initiatief nemen	7,00	7,30	0,331
Kennis willen vergaren	7,19	7,78	0,046
Nieuwsgierig zijn	6,62	7,33	0,055
Respect tonen	8,00	7,70	0,347
Verantwoordelijkheid	7,78	7,70	0,770

Daarbij zijn de verschillen bij de waarden 'afspraken nakomen' en 'kennis willen vergaren' met een overschrijdingskans van respectievelijk 0,034 en 0,046 significant. Nieuwsgierigheid komt met een overschrijdingskans van 0,055 aardig in de buurt. De rest van de verschillen zijn niet significant. Dat betekent dat we alleen kunnen vaststellen dat bij 'afspraken nakomen' en 'kennis willen vergaren' de groep studenten die langer studeert en langer aan de TCW-gemeenschap is blootgesteld deze waarden in hogere mate bezit. Voor de overige waarden is dit niet het geval.

4.3.3. Verschil eerstejaars TCW-studenten met TCW-masters met hoge identificatiescore

Er zijn 38 TCW-masters met een hoge identificatiescore. Deze score is gebaseerd op de gemiddelde score op alle identificatievragen waarbij de gemiddelde score >3 als hoge identificatiescore wordt gezien.

Tabel 13. Gemiddelden eerstejaars TCW en masters-TCW met hoge identificatiescore

TCW	Eerstejaars	Masters TCW hoge identificatie	p-waarde
Afspraken nakomen	7,78	8,24	0,073
Ambities hebben	7,56	7,47	0,787
Besluiten nemen	7,38	7,42	0,878
Communiceren	8,16	8,45	0,346
Doelgericht zijn	7,09	7,34	0,364
Initiatief nemen	7,00	7,21	0,507
Kennis willen vergaren	7,19	8,05	0,004
Nieuwsgierig zijn	6,63	7,50	0,019
Respect tonen	8,00	7,87	0,686
Verantwoordelijkheid	7,78	7,84	0,837

De belangrijkste waarde voor TCW-studenten met een hoge participatiescore is 'communiceren', met als goede tweede 'afspraken nakomen'. Deze zijn alleen in vergelijking met eerstejaars niet significant verschillend. Alleen bij de waarden 'kennis willen vergaren' met een overschrijdingskans van 0,004 en 'nieuwsgierig zijn' met 0,019, zijn de verschillen significant. Dat wil zeggen dat TCW-masterstudenten die zich zeer identificeren met de studie ten opzichte van eerstejaarsstudenten de waarden 'nieuwsgierig zijn' en 'kennis willen vergaren' belangrijker vinden.

4.3.4. Verschil eerstejaars TCW-studenten met TCW-masters met hoge participatiescore

Er zijn 23 TCW-Masters met een hoge score op onderwijsparticipatie. Deze score is gebaseerd op de gemiddelde score op de participatie + de gemiddelde score van het interpersoonlijke contact, waarbij de gemiddelde score >2,5 als hoge identificatiescore wordt gezien, omdat deze vragen op 4-puntsschaal werden gesteld is de waarde >2,5 als 'hoog' bestempeld. Wederom zijn met een onafhankelijke T-toets de verschillen met eerstejaars (32) berekend. De verschillen zijn weergegeven in Tabel 14.

Tabel 14. Gemiddelden eerstejaars TCW en masters-TCW met hoge participatiescore

TCW	Eerstejaars	Masters TCW hoge identificatie	p-waarde
Afspraken nakomen	7,78	8,17	0,148
Ambities hebben	7,56	7,61	0,890
Besluiten nemen	7,38	7,39	0,963
Communiceren	8,16	8,30	0,665
Doelgericht zijn	7,09	7,26	0,565
Initiatief nemen	7,00	6,74	0,487
Kennis willen vergaren	7,19	8,05	0,021
Nieuwsgierig zijn	6,62	7,87	0,139
Respect tonen	8,00	8,04	0,873
Verantwoordelijkheid	7,78	7,78	0,997

Dit keer zijn de verschillen berekend tussen eerstejaars TCW-studenten en TCW-Masters met een hoge score op onderwijsparticipatie. De belangrijkste waarde volgens TCW-Masters is 'communiceren', alleen verschilt deze niet significant met de score van de eerstejaars. De enige waarde die wel significant verschilt van de eerstejaars is 'kennis willen vergaren'. De berekende overschrijdingskans van dit verschil is 0,021

4.4. Een lineair verband tussen het aantal jaren TCW-blootstelling, de participatie en de identificatiescore?

Om te kijken of er een lineair verband is tussen het aantal jaren TCW-blootstelling (TCW-jaren), de participatiescore (onderwijsparticipatie en interpersoonlijk contact) en de identificatie met de studie TCW is een regressieanalyse uitgevoerd. De afhankelijke variabele is de gemiddelde score op de TCW-waarden. De onafhankelijke variabelen zijn het aantal TCW-jaren dat een student tot nu toe genoten heeft, de score op de participatievragen en de score op de identificatievragen. Deze variabelen verklaren 0,304, dus bijna eenderde van de score op de TCW-waarden van de student. De hierbij behorende p-waarde is 0,044 wat duidt op een significant lineair verband tussen deze voorspellers en de voorspelde TCW-waarden. De Betas die erbij horen zijn interessant, hieruit komt namelijk dat het aantal TCW-jaren (met een β van 0,286 en een bijbehorende p-waarden van 0,009) de grootste voorspeller is. De andere voorspellers, de participatie ($\beta= 0,038$, $p= 0,761$) en identificatie ($\beta= 151$, $p= 0,236$) voorspellen de TCW-waarden niet significant.

4.4.1. Verschil eerstejaars en lage participatie- en identificatiescore TCW-studenten met TCW-masters met hoge participatiescore en hoge identificatiescore

Er zijn 16 TCW-Master-studenten die zowel een hoge participatiescore hebben, als een hoge identificatiescore en de bachelor TCW hebben gevolgd. Deze zijn vergeleken met een onafhankelijke T-toets met de groep eerstejaars, aangevuld met de studenten die op beide groepen laag scoorden. In dit geval was geen enkele waarde significant verschillend. Dat betekent dat niet gesteld kan worden dat wanneer een student zowel hoge participatie als een hoge identificatiescore heeft de TCW-Mission Statement waarden bij deze student hoger zijn.

Tabel 15. Gemiddelden eerstejaars TCW en studenten met lage participatie en identificatiescores en masters-TCW met hoge participatiescore en hoge identificatiescore

TCW	Eerstejaars en studenten met lage participatie en identificatiescores	Masters TCW hoge identificatie- en participatiescore	p-waarde
Afspraken nakomen	8,02	8,19	0,485
Ambities hebben	7,64	7,44	0,601
Besluiten nemen	7,45	7,25	0,632
Communiceren	8,25	8,13	0,671
Doelgericht zijn	7,09	7,13	0,911
Initiatief nemen	7,11	6,81	0,511
Kennis willen vergaren	7,23	7,69	0,079
Nieuwsgierig zijn	6,52	7,19	0,103
Respect tonen	7,86	8,00	0,665
Verantwoordelijkheid	7,80	7,63	0,611

Ook met alleen eerstejaars is geen enkele waarde significant.

5. Conclusies

Dit onderzoek is gericht op de waarden van de TCW-student. Deze zijn bestudeerd door middel van een literatuuronderzoek en een daaruit voortvloeiend instrument met daarin onder andere waarden van Oppenhuisen en TCW-waarden. Dit instrument is gebruikt om de waarden, TCW-participatie, en identificatie met de studie van 187 studenten hoofdzakelijk van de studies Toegepaste Communicatiewetenschap en Psychologie in kaart te brengen. Na het doen van betrouwbaarheidsanalyses is duidelijk geworden dat de gebruikte vragenlijst betrouwbaar is, maar dat de dimensies van Oppenhuisen niet als zodanig te gebruiken zijn in dit onderzoek. Verschillende betrouwbaarheidsanalyses en factoranalyses gaven aan dat met deze data de dimensies niet gebruikt konden worden, aangezien deze dimensies niet naar voren kwamen bij de data-analyse. Uitspraken over groepen binnen bepaalde dimensies kunnen niet gedaan worden, en analyses met deze dimensies zijn dan ook achterwege gelaten.

De hoofdvraag vanuit de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap kwam, die de aanleiding is voor dit onderzoek, is de volgende:

Wat zijn de waarden van TCW-studenten en kloppen deze met de waarden die de studenten in het verdere verloop van hun studietijd hebben met de waarden die zij behoren te hebben volgens het Mission Statement van TCW?

De hoofdvraag zal worden beantwoordt door middel van de verschillende onderzoeksvragen die gesteld zijn. Deze worden hieronder een voor een beantwoord met behulp van van de resultaten uit het vorige hoofdstuk.

Welke waarden behoren TCW studenten te hebben volgens de opleiding?

Het antwoord op deze vraag is afgeleid uit het Mission-Statement, en deze zogenaamde TCW-waarden zijn 'afspraken nakomen', 'ambities hebben', 'besluiten nemen', 'communiceren', 'doelgericht zijn', 'initiatief nemen', 'kennis willen vergaren', 'nieuwsgierig zijn', 'respect tonen' en 'verantwoordelijk zijn'.

Welke waarden hebben TCW-studenten, of vinden ze belangrijk in hun leven?

De waarden zijn geïnventariseerd met de 48 waarden van Oppenhuisen en de TCW-waarden. Omdat twee TCW-waarden al onderdeel zijn van de WaardenMonitor gaf dit een totaal van 56 waarden. Van deze 56 waarden vinden TCW studenten de volgende tien waarden het meest belangrijk: Gezond zijn, genieten, hechte vriendschap, gezelligheid, vrijheid, communiceren, leuke dingen doen, in jezelf geloven, een eigen mening hebben en afspraken nakomen. Communiceren en afspraken nakomen zijn van deze waarden de enige toegevoegde TCW-waarden die hoog scoren onder TCW-studenten.

Tabel 9. De 10 waarden met de hoogste scores van alle TCW-studenten

Waarde	Gemiddelde	Waarde	Gemiddelde
Gezond zijn	9,39	Communiceren	8,30
Genieten	8,97	Leuke dingen doen	8,23
Hechte vriendschap	8,83	In jezelf geloven	8,21
Gezelligheid	8,68	Een eigen mening hebben	8,18
Vrijheid	8,52	Afspraken nakomen	8,11

Welke aspecten zijn van invloed op de (vorming van) waarden van TCW-studenten?

Door regressieanalyse is duidelijk geworden dat de voorspellers 'aantal TCW-jaren', 'identificatiescore' en 'participatiescore' de TCW-waarden voor bijna een derde voorspelt. Dit lineaire verband is significant. Het aantal TCW-jaren, de hoeveelheid interpersoonlijk contact, de onderwijsparticipatie en de identificatie met de studie zijn van invloed op de score op de TCW-waarden. Hiervan is het aantal TCW-jaren de grootste significante voorspeller wat zegt dat de lengte van het TCW-er zijn de TCW-waarden het beste voorspelt.

Omdat er een verwachting was dat langduriger blootstelling aan de TCW-cultuur zorgt voor een hogere score op de TCW-waarden, werd de volgende vraag gesteld:

Scoren ouderejaarsstudenten hoger op de TCW-waarden van het mission statement dan eerstejaarsstudenten, die nog niet langdurig aan de TCW-cultuur blootgesteld zijn?

Er zijn onafhankelijke T-toetsen uitgevoerd. Onder andere om de verschillen op de TCW-waarden te meten tussen TCW-masters en eerstejaars. Op de gemiddelde scores van alle TCW-waarden was dit verschil met een overschrijdingskans van 0,04 significant. Dat zegt dat MastersTCW met de zelfde bachelor (40 studenten) hoger scoren op de gemiddelde score op TCW-waarden dan Eerstejaars (32 studenten). Bij de afzonderlijke waarden waren alleen de verschillen tussen 'afspraken nakomen' en 'kennis willen vergaren' significant. Dat wil zeggen dat ouderejaarsstudenten TCW afspraken nakomen en kennis willen vergaren belangrijker vinden dan eerstejaarsstudenten.

Scoren ouderejaarsstudenten die actiever zijn binnen de studie en die meer in contact komen met 'waardenuitdragers' hoger op de waarden van het mission statement dan minder actieve studenten en eerstejaarsstudenten?

De waardenuitdragers zijn in dit geval docenten, studiebegeleiders, Bureau Onderwijs Zaken, Studievereniging Communiqué en de Opleidingsdirecteur.

Studenten die zowel hoog scoren op de participatie en de identificatie, en de TCW-bachelor hebben gevolgd, scoren niet significant hoger dan eerstejaarsstudenten op de (gemiddelde score op) de TCW-waarden. Op de afzonderlijke waarden is alleen 'kennis vergaren' significant. Ouderejaarsstudenten scoren hierop significant hoger dan eerstejaars, wat betekent dat TCW-masters kennis willen vergaren belangrijker vinden om na te streven dan eerstejaars TCW-studenten.

5.1. Conclusie

Master-studenten scoren daadwerkelijk hoger op de groep TCW-waarden dan eerstejaarsstudenten, maar TCW-masters met hoge participatiescores en hoge identificatiescore scoren niet significant hoger dan eerstejaarsstudenten. De groep TCW-masters met een hoge participatie- en identificatiescore is ook erg klein, bestaat namelijk maar uit 16 respondenten. TCW-jaren, identificatiescore en participatiescore de TCW-waarden voorspellen voor bijna eenderde, maar dat de voorspellers identificatiescore en participatiescore ook daadwerkelijk de TCW-waarden voorspellen komt niet uit dit onderzoek. De grootste voorspeller van de TCW-waarden is het aantal TCW-jaren dat een respondent genoten heeft. Er is een significant verschil gevonden tussen de score op TCW-waarden van TCW-masters ten opzichte van de score van eerstejaars TCW-studenten. Maar wat daar precies de oorzaak van is, is niet bekend.

6. Discussie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt kritisch gekeken naar de gebruikte methode, het design, de resultaten en interpretaties, wordt naar aanleiding van de factoranalyse een voorzet gegeven voor een andere indeling van 'groepen bijelkaar horende waarden' en worden aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek.

6.1. Onderzoeksmethode, de juiste methode?

Er is gekozen voor de waardenlijst van Oppenhuisen omdat deze ontwikkeld is voor de Nederlandse cultuur en markt (productmarketing), en het instrument geschikt is om groepen te kunnen vergelijken door ze in dimensies te plaatsen. Doordat de dimensies niet bruikbaar bleken, is alleen de waardenlijst functioneel gebleken. Hierdoor had de waardenlijst van Schwartz misschien net zo functioneel kunnen zijn. Ondanks dat deze waardenlijst niet specifiek geschikt is voor Nederlanders, hadden in dat geval de respondenten misschien wel ingedeeld kunnen worden. Dat is uiteraard geen gegeven, want of die categorisatie in domeinen wel betrouwbaar zou zijn geweest is niet zeker. De werking van de thesaurus van de WaardenMonitor leek vantevoren en in theorie makkelijker dan in werkelijkheid bleek, de TCW-waarden waren niet duidelijk te herkennen en zouden zwaar onderhevig zijn geweest aan eigen interpretatie bij welke waarde ze in te delen hadden moeten zijn. De keuze om de TCW-waarden bij de vragenlijst te stoppen is dan ook de juiste geweest. Achteraf bleken deze waarden binnen de lijst te passen, en ook als groep betrouwbaar te zijn. Achteraf had deze thesaurus ook nog dienst kunnen doen als controlemiddel zoals eigenlijk de bedoeling was van de TCW-waarden op de thesaurus. Door achteraf de waarden terug te vinden en te vergelijken met de TCW-waarden kan gekeken worden of met de waarden uit de thesaurus dezelfde scores zouden zijn behaald en iets kunnen zeggen over de thesaurus van de WaardenMonitor van Oppenhuisen of de formulering van de TCW-waarden.

De schaal waarop de participatie is gemeten had beter in een 5-puntsschaal gedaan kunnen worden, zodat betrouwbaarheid van de schaal beter te meten was. Omdat nu gewerkt werd met een 4-puntsschaal (de percentages onderwijsparticipatie) en een geheel getal (begeleidingsgesprekken) en een vijfpuntsschaal (interpersoonlijk contact), was het lastig om deze resultaten samen te voegen en te bepalen of deze score hoog of laag was. Met een berekening en eigen inzicht is uiteindelijk wel tot een goede bepaling gekomen, maar het was makkelijker geweest indien alle schalen gelijk waren.

Als controlegroep was de psychologiegroep zeer geschikt. Het is ongeveer dezelfde student met dezelfde (vermoedelijke) alpha-achtergrond. Interessanter was het misschien geweest om TCW-studenten te vergelijken met een totaal andere student, bijvoorbeeld de TN student of een andere willekeurige student met een beta-achtergrond. Zijn de waarden verschillend, of zijn dit waarden die alle studenten hebben? Voor toekomstig onderzoek is het wellicht interessant om een vergelijking te maken tussen deze groepen. Dit zou zeer goede basis voor het creëren van een passend studentprofiel kunnen zijn.

Er is achteraf niets gedaan met de leeftijden, sekse of Nationaliteiten van de studenten, anders dan , in het laatste geval, het begrijpelijk maken voor de Duitse studenten. Deze gegevens zouden in dit onderzoek nog dienst kunnen doen om onder de noemer 'leuke feitjes' wat cijfers weer te geven, maar hebben niet daadwerkelijk bijgedragen aan een wetenschappelijke onderbouwing. In toekomstig onderzoek is het misschien interessant om te kijken naar verschillen tussen Nationaliteiten, sekse of leeftijden.

6.2. De juiste conclusie?

De algemene conclusie van dit verslag liet zien dat er wel aantoonbaar verschil is in het hebben van TCW-waarden tussen de groep die net instroomt bij TCW en de groep die al enkele jaren TCW-onderwijs heeft genoten, maar dat niet duidelijk is waar dat verschil vandaan komt omdat de verwachte voorspellers geen sterke voorspellers zijn van TCW-waarden. De grootste voorspeller van de TCW-waarden is het aantal TCW-jaren, dus het aantal jaren dat een persoon TCW-studeert. En dat is nou net datgene wat lastig is om te beïnvloeden. Het is niet wenselijk studenten langer te laten studeren dan nodig, om maar hogere scores te krijgen op wenselijke waarden. Dat de voorspellers participatie en identificatie geen sterke voorspellers zijn is niet duidelijk.

Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden. Het is mogelijk dat de groep met de hoge participatie en identificatiescore te klein is om betrouwbare uitspraken over te doen. Ook is het een goede mogelijkheid dat waarden helemaal niet zo goed te sturen zijn, ofwel via dit onderwijs, of misschien door de hoogte van de leeftijden van de respondenten. (18-26) of een compleet andere onbekende reden. Om hier uitspraken over te doen is verder onderzoek met een grotere groep met een hoge participatie- en identificatiescore raadzaam.

6.3. Aanbevelingen voor de studie Toegepaste Communicatiewetenschap

Naast alle bovenstaande aanbevelingen is het voor de studie Toegepaste Communicatiewetenschap goed om te weten dat alle TCW-waarden gemiddeld of hoog gewaardeerd worden en studenten deze waarden bezitten. Het zijn alleen in veel gevallen niet de meest belangrijke waarden voor studenten.

Verder kunnen een aantal waarden in het studentprofiel opgenomen worden, zoals 'in jezelf geloven' en 'een eigen mening hebben'. Veel TCW-studenten vinden dat erg belangrijk in hun leven. Bij de voorlichting voor studentenwerving kunnen een aantal waarden die TCW-studenten blijkbaar hebben beter naar voren komen, zoals 'hechte vriendschap', of 'gezelligheid', 'genieten' of 'gezond zijn'. Of de waarden die minder aanwezig zijn bij studenten zoals 'nieuwsgierig zijn' of 'initiatief nemen' beter uitgedragen kunnen worden.

Zoals gezegd zouden sommige waarden beter uitgedragen kunnen worden, 'doelgericht zijn', 'initiatief nemen' en 'nieuwsgierig zijn' zijn de waarden die de meeste aandacht behoeven.

Het is wellicht interessant om dit onderzoek over 2 a 3 jaar weer uit te voeren, aangezien de eerstejaars van toen en nu dan masters zijn en er een groepsverschil berekend kan worden over de zelfde groep, het zogenaamde 'within subjects design'.

Verder is het interessant om te onderzoeken welke waardenvoorspellers, naast het aantal TCW-jaren, precies de TCW-waarden voorspellen, om te zien of de opleiding wel bij machte is om deze waarden te stimuleren. De voorspeller hoeft niet per se vanuit de 'school' te komen, maar kan ook prima door gebeurtenissen uit het verleden, het gezin of de kerk tot stand zijn gebracht. In dit onderzoek is dat niet duidelijk geworden. Het is voor de opleiding interessant om te weten, zodat betere studentenwerving gedaan kan worden, of op andere wijze mensen de TCW-cultuur of TCW-waarden eigen te maken.

6.4. Voorgestelde benaming factoren

Aan de hand van de factoranalyse in 6 factoren (Zie Bijlage 5) van de 48 waarden van Oppenhuisen wordt naar eigen inzicht voorzichtig een andere indeling en benaming van factoren aangedragen. Deze zijn alleen van toepassing op deze data en niet getoetst met andere data. De benamingen zijn deels vanuit de theorie van Oppenhuisen en deels eigen inzicht.

Factor 1 heeft over het algemeen vooral waarden die gaan over status, of uiterlijk vertoon. (o.a. aanzien hebben, in de smaak vallen, jezelf bewijzen, beleefdheid, relaxed zijn, nationale trots) Aangezien er 14 waarden op deze factor laden, is het raadzaam deze te splitsen in waarden die gaan over status en waarden die horen bij ontspannen.

Waarden die op factor 2 geladen hebben zijn vooral waarden die individueel gericht zijn, zoals creatief zijn, doen en laten wat je wilt, een eigen mening hebben, in jezelf geloven, jezelf vermaken, leuke dingen doen, trots op jezelf kunnen zijn, verantwoordelijk zijn, vechtlust hebben.

In factor 3 staan vooral waarden die ambitie, vak- of carrièregericht zijn, aangegeven. Belangrijke waarden hieruit zijn, ambities hebben, hogerop komen, idealen hebben, je grenzen zoeken, vakmanschap.

Op factor 4 laden 5 waarden, die allemaal te maken hebben met klaarstaan voor de medemens, behulpzaam zijn, luisteren naar iemand, rekening houden met anderen en zorgen voor anderen.

Factor 5 heeft vooral waarden die staan voor 'genieten van het (sociale) leven'. De waarden die hier bij horen zijn genieten, gezelligheid, gezond zijn en hechte vriendschap.

Factor 6 heeft waarden die belangrijk zijn voor het al dan niet hebben van een gezinsleven. De bijbehorende waarden zijn vrijwillig alleen zijn, bezit hebben, een partner hebben, familiebanden hebben, geborgenheid en kinderen hebben.

6.4.1. Voorgestelde Categorië

Als laatste wordt in deze paragraaf een eerste voorzichtig voorstel gedaan voor een andere categorisatie van waarden, met als uitgangspunt de factoranalyse en de bevindingen die hiervoor beschreven zijn.

Een aantal aanpassingen zijn gedaan; Factor 1 is gesplitst en de waarde 'leuke dingen doen' is verplaatst. Deze laadt ook goed op de factor de medemens helpen, en met eigen interpretatie hoort deze waarde daar meer thuis.

Het is een vrij grove indeling, alleen op basis van een gedane factoranalyse, maar het is wellicht een begin van een nieuw te doen Waardenonderzoek, en in die zin een interessante opening.

Tabel 16. Voorgestelde categorisatie van waarden

Status	Ontspannen zijn	Individu	Carrieregericht	Medemens helpen	Genieten	Gezinsleven
Aanzien hebben	Geen problemen hebben	Vrijheid	Ambities hebben	Behulpzaam zijn	Genieten	Alleen zijn (vrijwillig)
Beleefdheid	Je veilig voelen	Creatief zijn	Geen meeloper zijn	Luisteren naar iemand	Gezelligheid	Bezit hebben
In de smaak vallen	Onbezorgd zijn	Doen en laten wat je wilt	Hogerop komen	Rekening houden met anderen	Gezond zijn	Een partner hebben
Jezelf bewijzen	Relaxed zijn	Een eigen mening hebben	Idealen hebben	Zorgen voor anderen	Hechte vriendschap	Familiebanden hebben
Nationale trots	Tijd hebben	In jezelf geloven	Iemand vormen	Aandacht geven		Geborgenheid
Presteren		Jezelf vermaken	Je grenzen zoeken	Leuke dingen doen		Kinderen hebben
Spontaan zijn		Verantwoordelijk zijn	Leven zoals het hoort			
Status		Trots op jezelf kunnen zijn	Nationale trots			
Zekerheid		Uitdaging	Vakmanschap			
		Vechtlust hebben				

6.5. Conclusie

Er valt dus nog genoeg onderzoek te doen naar waarden, de voorspellers van waarden en de sturing van waarden. De verwachting is dat waardenonderzoek nog tijden gedaan kan blijven worden, en zelfs zal moeten worden, simpel vanwege het feit dat waarden continue veranderen. Waarden van nu zijn vaak anders dan de waarden van onze ouders, die weer anders zijn dan de waarden van onze grootouders. De waarden die we nu hebben zullen weer anders zijn dan die van onze kinderen. Het blijft een dynamisch begrip. Toch zal het altijd interessant zijn wat de waarden van mensen zijn, niet alleen voor studentprofielen op onderwijsniveau om de voorlichting af te kunnen stemmen of een bepaald groepsgevoel te creëren, of verschillende denkwijzen met daaruitvoortvloeiend gedrag van individuen, maar ook voor bedrijven is wenselijk te weten welke waarden consumenten, cliënten of klanten hebben. Bijvoorbeeld om goed in te kunnen spelen op hun gemoedstoestand bij een commercial of juist te choqueren voor een heftig effect. Verschillende bladen hebben de WaardenMonitor gebruikt om hun doelgroep te bepalen, waardoor meer adverteerders aangetrokken konden worden. Zo zijn waarden niet alleen een feit, of wetenschappelijk begrip, zo zijn waarden ook economisch handig. Af en toe een inventarisatie van de waarden van consumenten, medewerkers, studenten, scholieren, klanten of familie, zou een hoop communicatieproblemen oplossen, of misschien juist vraagstukken creëren, maar het zal het zeker waard zijn. Nu alleen nog een simpel model waardoor dat makkelijker uit te voeren is.....

7. Literatuurlijst

- Barge, J.K. (1994). *Leadership: Communication skills for organizations and groups*. New York: St. Martin's Press
- Bilsky, W. & Schwartz, S.H. (1994). Values and personality. *European Journal of Personality*, 8, 163-181
- Blackwell, R.D., Engel, J.F. & Miniard, P.W. (1995). *Consumer behavior*. Orlando: The Dryden Press
- Dainton, M., & Zelle, E. D. (2005). *Applying communication theory for professional life: A practical introduction*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Fallding, H. (1965), A proposal for the empirical study of values. *American sociological review*, 1, 223-233
- Feather, N.T. (1991). Human values, global self-esteem and belief in a just world. *Journal of Personality*, 59, 81-107
- Mulder, S.H. & Visser, J. (2003). Hoe kan maatschappelijk verantwoord consumeren worden bevorderd? http://www.tns-nipo-consult.com/html/downloads/VROM_MVC_NipoConsult.pdf
- Morley, D. D., & Shockley-Zalabak, P. (1991). Setting the rules: An examination of the influence of organizational founders' values. *Management Communication Quarterly*, 4, 422-449
- Nadel, S.F. (1953), Social Control and Self-Regulation, *Social Forces*, 31, 265-73
- Oaks, G. (1988). Rickert's value theory and the foundations of Webers methodology. *Sociological Theory*, 6-1, 38-51
- Oppenhuisen, J.(2000). *Een schaap in de bus? Een onderzoek naar waarden van de Nederlander*. Amsterdam: SWOCC
- Oppenhuisen, J., Sikkels, D.(2002). A method of inventory values and value dimensions: Values of the Dutch. <http://www.bond.edu.au/hss/communication/ANZCA/journtp.htm>
- Oppenhuisen, J. (2004). De kijker ziet het verschil, is de zenderprofielering hiermee een feit? *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 32-1, 30-44
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: Free Press.
- Schneider, H.W. (1917). The theory of values. *The journal of philosophy, psychology and scientific methods*, 14-6, 141-154
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In M. Zanna (Ed), *Advances in experimental social psychology* (vol 25)(pp. 1-65). New York: Academic Press.

Schwartz, S.H. (1974). A survey of guiding principles. *Science*, 186-4162, 436-437

Schwartz, S.H. & Bilsky, W. (1990). Toward a theory of the universal content and structure of values: extensions and cross-cultural replications. *Journal of personality and social psychology*, 58, 878-891

Schwartz, S.H. & Bilsky, W. (1987). Toward a universal psychological structure of human values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 550-562

Schwartz, S.H., Huismans, S. (1995). Value priorities in religiosity in four western religions. *Social Psychology Quarterly*, 58, 88-107

Schwartz, S.H., Prince-Gibson, E. (1998). Value priorities and gender. *Social Psychology quarterly*, 61, 49-67

Vinson, D.E., Scott, J.E., & Lamont, L.M. (1977). The role of personal values in marketing and consumer behaviour: Can personal values be used to assist marketers in determining consumer choice behaviour? *Journal of marketing*, 41-2, 44-50

Wolfradt, U. & Dalbert, C. (2002) Personality, values and belief in a just world. *Personality and individual differences*, 35-8, 1911-1918

Overige bronnen:

Persbericht WRR. 08-12-2003. <http://www.regering.nl>

Wikipedia, Universiteit Twente. http://nl.wikipedia.org/wiki/Universiteit_Twente

Studiegids Universiteit Twente 2006-2007

8. Bijlagen

Bijlage 1. Rokeach Value Survey

Instructions

On the next page are 18 values listed in alphabetical order. Your task is to arrange them in order of their importance to YOU, as guiding principles in YOUR life. Each value is printed on a gummed label which can be easily peeled off and pasted in the boxes on the left-hand side of the page.

Study the list carefully and pick out the one value which is the most important for you. Peel it off and paste it in Box 1 on the left.

Then pick out the value which is second most important for you. Peel it off and past it in Box 2. Then do the same for each of the remaining values. The value which is least important goes in Box 18

Work slowly and think carefully. If you change your mind, feel free to change your answers. The labels peel off easily and can be moved from place to place. The end result should truly show how you really feel.

1		A comfortable life (a prosperous life)
2		An exciting life (a stimulating, active life)
3		A sense of accomplishment (lasting contribution)
4		A world at peace (free of war and conflict)
5		A world of beauty (beauty of nature and the arts)
6		Equality (brotherhood, equal opportunity for all)
7		Family security (taking care of loved ones)
8		Freedom (independence, free choice)
9		Happiness (contentedness)
10		Inner harmony (freedom from inner conflict)
11		Mature love (sexual and spiritual intimacy)
12		National security (protection from attack)
13		Pleasure (an enjoyable, leisurely life)
14		Salvation (saved, eternal life)
15		Self-respect (self-esteem)
16		Social recognition (respect, admiration)
17		True friendship (close companionship)
18		Wisdom (a mature understanding of life)

When you have finished, go to the next page

Below is another list of 18 values. Arrange them in order of importance, the same as before

1		Ambitious (hard-working, aspiring)
2		Broadminded (open-minded)
3		Capable (competent, effective)
4		Cheerful (lighthearted, joyful)
5		Clean (neat, tidy)
6		Courageous (standing up for your beliefs)
7		Forgiving (willing to pardon others)
8		Helpful (for the welfare of others)
9		Honest (sincere, truthful)
10		Imaginative (daring, creative)
11		Independent (self-reliant, self-sufficient)
12		Intellectual (intelligent, reflective)
13		Logical (consistent, rational)
14		Loving (affectionate, tender)
15		Obedient (dutiful, respectful)
16		Polite (courteous, well-mannered)
17		Responsible (dependable, reliable)
18		Self-controlled (restrained, self-disciplined)

Bijlage 2. Schwartz' waardenlijst

Values included in the Survey instrument		
1	Equality	(equal opportunity for all)
2	Inner Harmony	(at peace with myself)
3	Social power	(control over others, dominance)
4	Pleasure	(gratification of desires)
5	Freedom	(freedom of action and thought)
6	A spiritual life	(emphasis on spiritual not material matters)
7	Sense of belonging	(feeling that others care about me)
8	Social order	(stability of society)
9	An exciting life	(stimulating experiences)
10	Meaning in life	(a purpose in life)
11	Politeness	(courtesy, good manners)
12	Wealth	(material possessions, money)
13	National security	(protection of my nation from enemies)
14	Self-respect	(belief in one's own worth)
15	Reciprocation of favors	(avoidance of indebtedness)
16	Creativity	(uniqueness, imagination)
17	A world at peace	(free of war and conflict)
18	Respect for tradition	(preservation of time-honored customs)
19	Mature love	(deep emotional and spiritual intimacy)
20	Self-discipline	(self-restraint, resistance to temptation)
21	Detachment	(form worldly concerns)
22	Family security	(safety for loved ones)
23	Social recognition	(respect, approval by others)
24	Unity with nature	(fitting into nature)
25	A varied life	(filled with challenge, novelty, and change)
26	Wisdom	(a mature understanding of life)
27	Authority	(the right to lead or command)
28	True friendship	(close, supportive friends)
29	A world of beauty	(beauty of nature and the arts)
30	Social justice	(correcting, injustice, care for the weak)
31	Independent	(self-reliant, self-sufficient)
32	Moderate	(avoiding extremes of feeling and action)
33	Loyal	(faithful to my friends, group)
34	Ambitious	(hardworking, aspiring)
35	Broad-minded	(tolerant of different ideas and beliefs)
36	Humble	(modest, self-effacing)
37	Daring	(seeking adventure, risk)
38	Protecting the environment	(preserving nature)
39	Influential	(having an impact on people and events)
40	Honoring of parents and elders	(showing respect)
41	Choosing own goals	(selecting own purposes)
42	Healthy	(not being sick physically or mentally)
43	Capable	(competent, effective, efficient)

44	Accepting my portion in life	(submitting to life's circumstances)
45	Honest	(genuine, sincere)
46	Preserving my public image	(protecting my face)
47	Obedient	(dutiful, meeting obligations)
48	Intelligent	(logical, thinking)
49	Helpful	(working for the welfare of others)
50	Enjoying life	(enjoying food, sex, leisure, etc.)
51	Devout	(holding to religious faith and belief)
52	Responsible	(dependable, reliable)
53	Curious	(interested in everything, exploring)
54	Forgiving	(willing to pardon others)
55	Successful	(achieving goals)
56	Clean	(neat, tidy)

Bijlage 3. Vragenlijst Onderzoek

Vragenlijst

In het kader van mijn afstudeeronderzoek zou ik je willen vragen de volgende vragenlijst in te vullen.

Het invullen zal ongeveer 8-10 minuten in beslag nemen.

Alvast bedankt !

Eloïne Kindt-Prins

[] [] []

Allereerst zou ik je willen vragen om de volgende gegevens in te vullen. Dit is puur en alleen voor statistieken, de gegevens zullen anoniem worden verwerkt.

Ik ben een: man/vrouw
Leeftijd: _____
Studie: _____
Studiejaar: _____

Toelichting

Voor je ligt een lijst met 56 termen.

Probeer van elk van deze termen aan te geven, met een cijfer van 1 tot 10, in welke mate het aangegevene **belangrijk is in je leven**.

Hierbij geldt, **1= totaal niet belangrijk en 10= uitermate belangrijk**

Een antwoord kan niet goed of fout zijn, het gaat puur en alleen om wat **jij** belangrijk vindt in **jouw** leven.

Bijvoorbeeld,

	cijfer 1-10
Lief zijn voor elkaar	7
Huisdieren hebben	1

Vragenlijst

Vragenlijst	cijfer 1-10
Aandacht geven	
Aanzien hebben	
Afspraken nakomen	
Alleen zijn (vrijwillig)	
Ambities hebben	
Behulpzaam zijn	
Beleefdheid	
Besluiten nemen	
Bezit hebben	
Communiceren	
Creatief zijn	
Doelgericht zijn	
Doen en laten wat je wilt	
Een eigen mening hebben	
Een partner hebben	
Familiebanden hebben	
Geborgenheid	
Geen meeloper zijn	
Geen problemen hebben	
Genieten	
Gezelligheid	
Gezond zijn	
Hechte vriendschap	
Hogerop komen	
Idealen hebben	
Iemand vormen	
In de smaak vallen	
Initiatief nemen	

In jezelf geloven	
Je grenzen zoeken	
Je veilig voelen	
Jezelf bewijzen	
Jezelf vermaken	
Kennis willen vergaren	
Kinderen hebben	
Leuke dingen doen	
Leven zoals het hoort	
Luisteren naar iemand	
Nationale trots	
Nieuwsgierig zijn	
Onbezorgd zijn	
Presteren	
Rekening houden met anderen	
Relaxed zijn	
Respect tonen	
Spontaan zijn	
Status	
Tijd hebben	
Trots op jezelf kunnen zijn	
Uitdaging	
Vakmanschap	
Vechtlust hebben	
Verantwoordelijk zijn	
Vrijheid	
Zekerheid	
Zorgen voor anderen	

De volgende vragen gaan over de opleiding die je volgt:

Hoeveel procent van de colleges volg je?	[0-25] [26-50] [51-75] [76-100]%
Van de vakken die je volgt, hoeveel procent van de geplande activiteiten of opdrachten maak je?	[0-25] [26-50] [51-75] [76-100]%
Hoeveel procent van de tentamens maak je de eerste keer dat ze aangeboden worden?	[0-25] [26-50] [51-75] [76-100]%
Van de hoeveelheid werkstukken die je maken moet, hoeveel procent daarvan lever je (op tijd) in?	[0-25] [26-50] [51-75] [76-100]%
Loop je als student nominaal? Zo nee, hoeveel % zit je er ongeveer boven of onder?	Ja/nee % sneller / langzamer (doorhalen wat niet van toepassing is)
Hoeveel begeleidingsgesprekken heb je gehad van bijv. een mentor? Als je het niet meer precies weet, kun je dan een zo goed mogelijke schatting maken?	
Ben je actief bij de studievereniging van je opleiding Zo ja, bij welke commissies?	Ja/nee
Ben je op een andere manier actief binnen de studie? Zo ja, waarmee?	Ja/nee

Kun je aangeven wat op jou van toepassing is (omcirkel het juiste antwoord)?

Met mijn studiegenoten

- a) heb ik nooit contact
- b) heb ik alleen contact tijdens (werk)colleges
- c) zowel tijdens als na colleges contact maar enkel voor studiegerelateerde dingen
- d) heb ik heel veel contact; het zijn mijn vrienden en daar ga ik regelmatig andere dingen mee doen dan studiegerelateerde dingen.
- e) anders, namelijk:

Met docenten

- a) heb ik nooit contact
- b) heb ik alleen contact tijdens (werk)colleges
- c) zowel tijdens als na colleges contact, maar enkel voor studiegerelateerde dingen
- d) heb ik veel contact, zowel studiegerelateerd als informeel.
- e) anders, namelijk:

Met mijn studiebegeleider

- a) heb ik nooit contact
- b) heb ik alleen contact wanneer er een vaststaande afspraak is.
- c) heb ik vaker contact dan alleen vaststaande afspraken, ik ga ook wel eens onverwachts langs, of heb telefonisch contact.
- d) heb ik veel contact, zowel studiegerelateerd als informeel.
- e) anders, namelijk:

Met Bureau Onderwijs Zaken

- a) heb ik nooit contact
- b) heb ik alleen contact als ik iets nodig heb
- c) heb ik regelmatig contact voor studiegerelateerde dingen
- d) heb ik veel contact, zowel studiegerelateerd als informeel.
- e) anders, namelijk:

Met de studievereniging Communiqué

- a) heb ik nooit contact
- b) heb ik alleen contact als ik materiaal nodig heb voor mijn studie
- c) heb ik regelmatig contact, ik doe mee aan vele studiegerelateerde activiteiten
- d) heb ik veel contact, zowel studiegerelateerd als informeel zoals borrels en lunches etc..
- e) anders, namelijk:

Met de opleidingsdirecteur

- a) heb ik nooit contact
- b) heb ik alleen contact wanneer er een vaststaande afspraak is.
- c) heb ik vaker contact dan alleen vaststaande afspraken, ik ga ook wel eens onverwachts langs, of heb telefonisch contact.
- d) heb ik veel contact, zowel studiegerelateerd als informeel.
- e) anders, namelijk:

Zou je bij de volgende stellingen kunnen aangeven of je er mee eens of mee oneens bent?

Hiervoor geldt:

1= helemaal mee oneens, 2= enigszins mee oneens, 3=mee eens, noch mee oneens, 4= enigszins mee eens, 5= helemaal mee eens (omcirkel het juiste antwoord)

Ik voel me verbonden met mijn studie	1	2	3	4	5
Ik voel me thuis bij TCW	1	2	3	4	5
De opleiding TCW is de juiste voor mij	1	2	3	4	5
De mensen die de opleiding doen spreken mij aan	1	2	3	4	5
De sfeer bij TCW is prettig	1	2	3	4	5
Actief zijn binnen je studie is leuk	1	2	3	4	5
Actief zijn binnen je studie is vanzelfsprekend	1	2	3	4	5
De manier van onderwijs spreekt mij aan	1	2	3	4	5
Als ik het over TCW heb, dan heb ik het over 'ons'	1	2	3	4	5
Ik voel me onderdeel van de TCW-gemeenschap	1	2	3	4	5

Heel erg bedankt voor in het invullen!

Bijlage 4. Gemiddelde scores Waarden per groep

Waarden	TCW 1e jaars	TCW Masters	Psychologie 1e jaars	Psychologie e.a. Masters
Aandacht geven	7,53	7,98	7,63	7,44
Aanzien hebben	5,80	6,30	6,13	6,33
Afspraken nakomen	7,78	8,30	8,13	8,22
Alleen zijn (vrijwillig)	5,78	6,26	6,03	6,33
Ambities hebben	7,56	7,52	7,33	7,33
Behulpzaam zijn	7,50	7,90	7,68	7,33
Beleefdheid	7,72	7,64	7,52	7,11
Besluiten nemen	7,38	7,42	7,33	7,33
Bezit hebben	6,28	5,92	6,11	5,56
Communiceren	8,16	8,40	8,43	7,44
Creatief zijn	7,22	7,12	7,27	7,11
Doelgericht zijn	7,09	7,24	7,17	7,22
Doen en laten wat je wilt	7,22	7,56	7,40	7,78
Een eigen mening hebben	8,31	8,28	8,75	8,78
Een partner hebben	7,41	7,20	7,41	7,22
Familiebanden hebben	8,41	7,64	8,35	8,33
Geborgenheid	7,88	7,62	8,54	7,67
Geen meeloper zijn	7,69	6,66	7,57	7,67
Geen problemen hebben	7,09	7,50	7,19	6,87
Genieten	8,88	8,92	8,79	8,67
Gezelligheid	8,91	8,50	8,27	7,89
Gezond zijn	9,31	9,32	8,87	8,89
Hechte vriendschap	9,06	8,64	8,83	7,56
Hogerop komen	7,47	7,04	6,97	7,56
Idealen hebben	7,91	7,46	6,89	7,33
Iemand vormen	5,78	5,40	4,56	4,89
In de smaak vallen	6,31	6,42	5,49	6,00
Initiatief nemen	7,00	7,20	6,63	6,56
In jezelf geloven	8,22	8,24	8,32	7,89
Je grenzen zoeken	7,03	6,84	6,54	6,67
Je veilig voelen	8,16	7,74	7,97	8,22
Jezelf bewijzen	6,88	6,68	6,48	6,33
Jezelf vermaken	7,38	7,44	6,54	7,78
Kennis willen vergaren	7,19	7,86	7,06	8,22
Kinderen hebben	6,84	6,00	6,48	6,67
Leuke dingen doen	8,25	8,18	8,46	8,22
Leven zoals het hoort	5,59	5,14	5,68	4,44
Luisteren naar iemand	6,59	6,66	6,63	6,56
Nationale trots	4,91	4,58	3,76	4,67
Nieuwsgierig zijn	6,63	7,30	6,97	7,22
Onbezorgd zijn	6,72	6,96	7,16	7,78
Presteren	6,44	6,76	6,68	6,78
Rekening houden met anderen	7,56	7,72	7,78	7,22

Relaxed zijn	7,38	7,38	7,92	7,44
Respect tonen	8,00	7,72	8,19	6,89
Spontaan zijn	7,75	7,42	7,43	6,56
Status	5,94	5,76	6,14	4,67
Tijd hebben	6,88	7,12	7,49	7,44
Trots op jezelf kunnen zijn	7,78	8,28	8,48	7,89
Uitdaging	7,56	7,72	6,68	7,00
Vakmanschap	6,69	6,48	6,48	7,44
Vechtlust hebben	6,78	6,80	4,79	6,89
Verantwoordelijk zijn	7,78	7,74	7,40	7,11
Vrijheid	8,38	8,58	8,73	7,78
Zekerheid	7,69	7,38	8,03	7,67
Zorgen voor anderen	7,63	7,60	7,25	7,78

Bijlage 5. Factoranalyses

Factoranalyse 1 Alle items ook TCW-waarden

Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Factor 5	Factor 6
Aanzien hebben	Aandacht geven	Ambities hebben	Aandacht geven	Aanzien hebben	Alleen zijn (vrijwillig)
beleefdheid	communiceren	Besluiten nemen	Afspraken nakomen	geborgenheid	Bezit hebben
Geen problemen hebben	Creatief zijn	Geen meeloper zijn	Behulpzaam zijn	genieten	Een partner hebben
In de smaak vallen	Doelgericht zijn	Hogerop komen	Luisteren naar iemand	gezelligheid	Familiebanden hebben
Je veilig voelen	Doen en laten wat je wilt	Idealen hebben	Rekening houden met anderen	Hechte vriendschap	Gezond zijn
Jezelf bewijzen	Een eigen mening hebben	Iemand vormen	Zorgen voor anderen		Leuke dingen doen
Nationale trots	Initiatief nemen	Je grenzen zoeken			Nieuwsgierig zijn
Onbezorgd zijn	In jezelf geloven	Leven zoals het hoort			
presteren	Jezelf vermaken	vakmanschap			
Relaxed zijn	Kennis willen vergaren	Vechtlust hebben			
Respect tonen	Nieuwsgierig zijn				
Spontaan zijn	Trots op jezelf kunnen zijn				
status	uitdaging				
Tijd hebben	Verantwoordelijk zijn				
zekerheid	vrijheid				

Dubieus: Kinderen hebben

Factoranalyse 2 Alle TCW en Oppenhuisen items, 7 factoren

Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Factor 5	Factor 6	Factor 7
Aanzien hebben	Aandacht geven	Ambities hebben	Afspraken nakomen	Aanzien hebben	Alleen zijn (vrijwillig)	Familiebanden hebben
beleefdheid	communiceren	Besluiten nemen	Behulpzaam zijn	genieten	Bezit hebben	geborgenschap
Geen problemen hebben	Creatief zijn	Geen meeloper zijn	Luisteren naar iemand	gezelligheid	Een partner hebben	Kinderen hebben
In de smaak vallen	Doelgericht zijn	Hogerop komen	Rekening houden met anderen	Gezond zijn	Nieuwsgierig zijn	
Je veilig voelen	Doen en laten wat je wilt	Idealen hebben	Zorgen voor anderen.	Hechte vriendschap		
Jezelf bewijzen	Een eigen mening hebben	Iemand vormen				
Onbezorgd zijn	Initiatief nemen	Je grenzen zoeken				
presteren	In jezelf geloven	Leven zoals het hoort				
Relaxed zijn	Jezelf vermaken	vakmanschap				
Respect tonen	Kennis willen vergaren	Vechtlust hebben				
Spontaan zijn	Trots op jezelf kunnen zijn					
status	uitdaging					
Tijd hebben	Verantwoordelijk zijn					
zekerheid	vrijheid					

Leuke dingen doen (2 en 6)
 nationale trots (1 of 6)
 status (ook 3)
 tijd hebben (ook 5)

Factoranalyse 3 Alle Oppenhuisen items 6 factoren

Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Factor 5	Factor 6
Aanzien hebben	Aandacht geven	Ambities hebben	Behulpzaam zijn	genieten	Alleen zijn (vrijwillig)
Beleefdheid	Creatief zijn	Geen meeloper zijn	Luisteren naar iemand	gezelligheid	Bezit hebben
Geen problemen hebben	Doen en laten wat je wilt	Hogerop komen	Rekening houden met anderen	Gezond zijn	Een partner hebben
In de smaak vallen	Een eigen mening hebben	Idealen hebben	Zorgen voor anderen	Hechte vriendschap	Familiebanden hebben
Je veilig voelen	In jezelf geloven	Iemand vormen			geborgenheid
Jezelf bewijzen	Jezelf vermaken	Je grenzen zoeken			Kinderen hebben
Nationale trots	Leuke dingen doen	Leven zoals het hoort			
Onbezorgd zijn	Trots op jezelf kunnen zijn	Nationale trots			
presteren	uitdaging	vakmanschap			
Relaxed zijn	Vechtlust hebben				
Spontaan zijn	Verantwoordelijk zijn				
Status	vrijheid				
Tijd hebben					
zekerheid					

Factoranalyse 4 van alle 48 Oppenhuisen items met kleurcodes

Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Factor 5	Factor 6
Aanzien hebben *	Creatief zijn *	Ambities hebben ^	Behulpzaam zijn \$	Genieten \$	Alleen zijn (vrijwillig) @
Beleefdheid #	Doen en laten wat je wilt @	Geen meeloper zijn #	Luisteren naar iemand \$	Gezelligheid ^	Bezit hebben +
Geen problemen hebben @	Een eigen mening hebben +	Hogerop komen ^	Rekening houden met anderen \$	Gezond zijn	Een partner hebben ^
In de smaak vallen #	In jezelf geloven #	Idealen hebben #	Zorgen voor anderen @	Hechte vriendschap ^	Familiebanden hebben ^
Je veilig voelen +	Jezelf vermaken *	Iemand vormen @	Aandacht geven @		Geborgenheid +
Jezelf bewijzen *	Leuke dingen doen \$	Je grenzen zoeken +			Kinderen hebben @
Nationale trots *	Trots op jezelf kunnen zijn *	Leven zoals het hoort #			
Onbezorgd zijn \$	Uitdaging +	Nationale trots *			
Presteren ^	Vechtlust hebben #	Vakmanschap ^			
Relaxed zijn *	Verantwoordelijk zijn \$				
Spontaan zijn +	Vrijheid @				
Status #					
Tijd hebben *					
Zekerheid +					

Kleur- en tekencodes:

Dimensie 1	^	Sociaal leven hebben / Carriere maken
Dimensie 2	\$	Empathie tonen / Onbekommerd zijn
Dimensie 3	*	Jezelf bewijzen / Ontspannen zijn
Dimensie 4	+	Veiligheid zoeken / Uitdaging zoeken
Dimensie 5	@	Gezinsleven hebben / Onafhankelijk zijn
Dimensie 6	#	Aanpassen / Eigen identiteit hebben

Factoranalyse 5 Alle Oppenhuisen en TCW waarden in 12 factoren

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Beleefdheid	(communiceren)	(aanzien hebben)	Aandacht geven	Ambities hebben	Geen meeloper zijn	Familiebanden hebben	genieten	communiceren	Alleen zijn	Bezit hebben	Creatief zijn
Geen problemen hebben	Initiatief nemen	Besluiten nemen	Afspraken nakomen	Hogerop komen	Leven zoals het hoort	geborgenheid	gezelligheid	Iemand vormen	Nieuwsgierig zijn	Een partner hebben	Doelgericht zijn
In de smaak vallen	In jezelf geloven	Doen en laten wat je wilt	Behulpzaam zijn	Idealen hebben	Luisteren naar iemand	Hechte vriendschap	Gezond zijn	Leuke dingen doen			
Je veilig voelen	Je grenzen zoeken	Een eigen mening hebben	Rekening houden met anderen		Nationale trots	Kinderen hebben					
Jezelf bewijzen	Jezelf vermaken	Vechtlust hebben	Zorgen voor anderen		vakmanschap						
Onbezorgd zijn	Trots op jezelf kunnen zijn	Verantwoordelijk zijn									
presteren	uitdaging										
Relaxed zijn	vrijheid										
Respect tonen											
Spontaan zijn											
status											
Tijd hebben											
zekerheid											

Kennis willen vergaren